

โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน
ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม

Successful Community-Based Tourism management: a study of
Ban Bang Phlap Community in Samut Songkhram

นิตินันท์ ศรีสุวรรณ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน
ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม

Successful Community-Based Tourism management: a study of
Ban Bang Phlap Community in Samut Songkhram

นิตินันท์ ศรีสุวรรณ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

บทคัดย่อ

เสน่ห์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการนำเสนอเรื่องเล่าของวิถีชุมชน และแลกเปลี่ยนกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว และนับเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง que ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี รายงานวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์หลักในด้านการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของระบบกลไกการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางพลับ และถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จ ในรูปแบบของสื่อ e-book เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ผู้สนใจ วิจัยนี้เป็นงานวิจัยคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการเข้าสังเกตการณ์พื้นที่ชุมชน สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน และประชุมกลุ่มย่อย กับผู้ให้ข้อมูลหลัก 15 ท่าน วิเคราะห์ผล โดยวิธีการแบบแก่นสาระ

ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับ มีการจัดการตามองค์ประกอบการประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ ชุมชนมีการแบ่งหน้าที่และมีส่วนร่วมในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนร่วมกันอย่างชัดเจน มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนมีการกระจายรายได้แก่ทุกครัวเรือน ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว และมีระบบจัดการเงินรายได้อย่างเท่าเทียม มีการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน เรื่องการตลาดการท่องเที่ยวและพัฒนาเครือข่ายชุมชนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจร่วมกัน 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน มีการสร้างความเข้มแข็งระหว่างเครือข่ายชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และมีการส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาชุมชนจากรุ่นสู่รุ่นอย่างเข้มแข็ง 4) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ชุมชนมี เน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและลดผลกระทบ มีกฎ ระเบียบการท่องเที่ยวในชุมชน และ 5) คุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีนโยบายการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ช่วยกันดูแลนักท่องเที่ยว และมีนักท่องเที่ยวในชุมชน ที่พร้อมให้บริการท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย พบว่า

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านบางพลับ สมุทรสงคราม

Abstract

The charm of Community-Based Tourism (CBT) lies in the way that it tells the story of local lifestyles and enables interaction between locals and tourists in the form of creative tourism activities. This type of tourism also assists in the economic and social development of the local area, thus improving the quality of life of the community. This research, Successful Community-Based Tourism management: A study of Ban Bang Phlap Community in Samut Songkhram aims to identify the key factors in the success of CBT management in Ban Bang Phlap Community with regard to these five aspects. The research will be the basis of an e-book that will be published for a lay audience. This research is qualitative research, collecting data by observation, in-depth interviews and focus groups, with fifteen key informants. Data was analysed by means of Thematic Analysis.

The research found that the success of CBT in Ban Bang Phlap community is based on five key factors: 1) Management: tourism management roles are assigned to locals through community discussion and negotiation, and community enterprises are officially registered. 2) Economic, social, and quality-of-life development: the community distributes income to every household through tourism activities using an equal-income management system. Locals have developed skills in tourism and marketing, and community networks cooperatively promote economic development. 3) Conservation and promotion of community cultural heritage: there are strong community networks linking Ban Bang Phlap and the wider region as well as related organizations to organize activities to preserve local culture, and the transmission of local wisdom from generation to generation is quite strong. 4) Sustainable environmental management: the community emphasizes tourism activities that protect the environment and reduce environmental impacts. The community has established rules and regulations for sustainable tourism. And 5) High-quality tourism service: the community has a “good host” policy to encourage locals to welcome and assist tourists, and there are interpreters in the community that are ready to provide relevant information to tourists.

Keywords: Community-based tourism; Ban Bang Phlap; Samut Songkhram

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และได้ส่งมอบผลผลิตวิจัยอันเป็นประโยชน์ให้ชุมชนอย่างสมบูรณ์ ในการนี้ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักให้การให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้นำชุมชน และสมาชิกชุมชนบ้านบางพลับ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม และหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย ร่วมกิจกรรมวิจัย และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่งานวิจัยเพื่อสร้างผลผลิตงานวิจัยให้สมบูรณ์ตามเป้าหมายการวิจัยที่วางไว้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยและพัฒนา ฝ่ายวิชาการและวิจัย ที่ได้ช่วยประสานงานวิจัย ช่วยให้งานวิจัยลุล่วงสำเร็จได้อย่างราบรื่น

ตามที่โครงการนี้ได้รับการจัดสรรงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2566 ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระนคร ที่ได้พิจารณาและจัดสรรทุนวิจัยดังกล่าว ให้แก่ผู้วิจัยเพื่อให้ผู้วิจัยได้พัฒนางานวิชาการร่วมกับชุมชน ส่งมอบผลวิจัย และเผยแพร่ผลผลิตวิจัยอันเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการและการท่องเที่ยว

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	6
2.2 เกณฑ์การประเมินต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน	13
2.3 ข้อมูลพื้นฐานชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม	17
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
3. วิธีการดำเนินการวิจัย	
3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย เวลา สถานที่ทำการทดลอง	28
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บข้อมูล	31
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	33
3.4 สรุปแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์	34
3.5 จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	34

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4. ผลการวิจัย	
4.1 ผลสรุปต้นแบบความสำเร็จของระบบกลไกการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบางพลับ	35
4.2 ถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จ ในรูปแบบของสื่อ e-book เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	53
5. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปกระบวนการวิจัย	57
5.2 สรุปผลการวิจัย	59
5.3 การอภิปรายผล	62
5.4 ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	69
ประวัติผู้วิจัย	72

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
2.1	เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	15
2.2	กิจกรรมชุมชนบ้านบางพลับ	19
3.1	เกณฑ์การคัดเลือกเข้า (คุณลักษณะ) และการคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง	29
3.2	แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์	34
4.1	ข้อตกลงร่วมการกำหนดราคาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวภายในชุมชน	39

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	4
2.1 แผนผังเกณฑ์การพัฒนาทั้ง 5 ด้าน	14
2.2 ตัวอย่างแผ่นพับแนะนำชุมชนบ้านบางพลับ	20
4.1 การประชุมเพื่อการบริหารจัดการชุมชน	35
4.2 แผนภาพบุคลากรของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	36
4.3 แกงกระตองกรุป ณ ชุมชนบางพลับ	47
4.4 กฎ กติกา เพื่อการจัดการระบบและสิ่งแวดล้อมชุมชน	47
4.5 แผ่นพับด้านการจัดโปรแกรมนำเที่ยวของชุมชนบ้านบางพลับ	49
4.6 ตัวอย่างผลผลิตวิจัยในรูปแบบ E book: (แนะนำชุมชน)	53
4.7 ตัวอย่างผลผลิตวิจัยในรูปแบบ E book: (กิจกรรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์)	54
4.8 ตัวอย่างผลผลิตวิจัยในรูปแบบ E book: (ต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพลับ)	55
4.9 ตัวอย่างผลผลิตวิจัยในรูปแบบ E book: (ข้อมูลการติดต่อชุมชนและนักวิจัย)	56
4.10 ภาพ QR Code ผลผลิตวิจัยในรูปแบบ E book	56

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) ยังเป็นประเด็นที่สำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ ในแต่ละชุมชนล้วนมีวิถีชีวิต และวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนอาชีพที่แตกต่างกันออกไป การท่องเที่ยวชุมชน เกิดจากการดึงนำเสน่ห์ และวิถีของชุมชน มาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2555) ได้กำหนดนิยามของการท่องเที่ยวชุมชนในเชิงประเด็นสำคัญว่า การท่องเที่ยวชุมชน เป็นเครื่องมือหนึ่ง ที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ชุมชน การท่องเที่ยวชุมชน เป็นตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่ในการบริหารจัดการ เสนอแนวคิดสร้างสรรค์เพื่อกำหนดทิศในการพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง และชุมชนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ทั้งจากการท่องเที่ยวโดยตรง นอกจากนี้ กรมพัฒนาชุมชน (2560) ระบุความสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชนไว้ว่า “การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน กำหนดทิศทางโดยชุมชนจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของในการจัดการ ดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” จากข้อมูลนิยามเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน ทั้งนี้มีสนับสนุนโดยงานวิจัยของ ปาริฉัตร และ พรพิมล (2561) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวโดยชุมชน:ทางเลือกใหม่สู่ความยั่งยืน ในงานศึกษาวิจัย พบผลประเด็นสำคัญตรงกับคำนิยามการท่องเที่ยวที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้นคือ การเน้นในด้านปฏิสัมพันธ์ ระหว่าง บทบาทของคนในชุมชนและทรัพยากรท้องถิ่น ให้เป็นการเกื้อหนุนกัน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นกุญแจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนให้บังเกิดความสำเร็จ การท่องเที่ยวชุมชนเป็นการบริหารระหว่างศักยภาพของคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้ใช้ศักยภาพมาบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนทั้งทางธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น และนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชน

จากความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนข้างต้น ที่เน้นประเด็นการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน เพื่อผลประโยชน์ทางสังคม เศรษฐกิจของชุมชน ตัวอย่างความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ดี นำมาซึ่งผลกระทบในเชิงสังคม ได้แก่ การลดปัญหาการว่างงาน การส่งเสริมอาชีพให้คนในชุมชนมีอาชีพทำทั้งในฤดูกาลเกษตร และนอกฤดูกาล ช่วยลดปัญหาความยากจน มีการกระจายรายได้อย่างหล่อมล้า ประชาชนคนในท้องถิ่นรุ่นใหม่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และสิ่งสำคัญที่สุดคือ เกิดสำนึกอนุรักษ์ในการรักชุมชนและพร้อมในการเป็นผู้ถ่ายทอดวิถีชีวิตชุมชนแบบรุ่นต่อรุ่น

จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองกรุงเทพมหานคร และเป็นพื้นที่จังหวัดที่มีความโดดเด่นในเชิง การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและชุมชน ด้วยภูมิศาสตร์ที่ตั้งสมุทรสงคราม เป็นเมืองระบบนิเวศสามน้ำ ได้แก่ น้ำกร่อย น้ำจืด และน้ำเค็ม มีระบบทางเกษตรแบบยกร่อง ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของจังหวัดมีอย่างครบครัน ไม่ว่าจะเป็นผลผลิตทางการเกษตรผลไม้ และการประมงชายฝั่งทะเล ในส่วนของผลิตผลทั้งการเกษตรและประมง มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และชุมชนท่องเที่ยว ที่ทำอาชีพเกษตร แปรรูปผลผลิตต่างๆ เพื่อจำหน่ายนักท่องเที่ยว (แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดสมุทรสงคราม 2561) ดังนั้น การท่องเที่ยวชุมชนภายในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม จึงเป็นลักษณะ ชุมชนที่โดดเด่นในเชิงการเกษตร สร้างสรรค์ และมีการทำการตลาดในเชิงอาหารท้องถิ่นชุมชน ตลอดจน ในชุมชนมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชาวสวน เรียนรู้การเกษตร การแปรรูปผลผลิตต่างๆ เป็น อาหารและขนม โดยนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม นับว่าเป็นจุดที่สร้างความสนใจให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ชุมชนบางพลับ เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ ชุมชนบางพลับ ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นชุมชนคุณธรรม วิถีคนภายในชุมชน เป็นเกษตรกรปลูกผลไม้เป็นหลัก ทำการเกษตรระบบยกร่องแบบน้ำขึ้นน้ำลงเช่นเดียวกับหลายชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลผลิตของชุมชน ได้แก่ ส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ ลิ้นจี่พันธุ์คอมพิวเตอร์ลำเจียก นอกจากนี้ ชุมชนยังมีการปลูกพืชผลการเกษตรพื้นบ้าน อาทิ มะม่วง มะพร้าว เพื่อทำน้ำตาลมะพร้าว กล้วย สิ่งสำคัญโดดเด่นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและผู้สนใจทางการเกษตรให้มาเรียนรู้ที่ชุมชนบางพลับคือ วิธีการทำเกษตรแบบธรรมชาติดั้งเดิมไร้สารเคมีทำให้สิ่งแวดล้อมธรรมชาติในชุมชนดี เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ปลอดภัย ผู้บริโภคได้ทานผลผลิตที่ปลอดภัย

และเคมี นับเป็นเกษตรแบบยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบางพลับ ได้รับคัดเลือกจากกระทรวงมหาดไทยให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่น ชุมชนต้นแบบพึ่งตนเองดีเด่น ชุมชนเข้มแข็งเขียวจีดีเด่น นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยถึง 5 สมัยติดต่อกัน และเปิดหมู่บ้านรับนักท่องเที่ยว เพื่อเรียนรู้ฐานกิจกรรมภายในชุมชนถึง 17 ฐานด้วยกัน อาทิ ฐานเรียนรู้ทำน้ำตาลมะพร้าว ขนมไทย การทำถ่านจากผลไม้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยให้ความสนใจในการทำวิจัย ด้วยสาเหตุสองประการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์กับงานวิจัย ประการแรก ชุมชนบางพลับ มีเครือข่ายของชุมชนที่เข้มแข็ง มีส่วนร่วมในการจัดการชุมชน ได้รับรางวัลหลายสมัย จึงเป็นกลเหตุให้ผู้วิจัย ต้องการศึกษาดอบทเรียนการจัดการชุมชนที่ดีของชุมชนบางพลับ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาของชุมชนใกล้เคียงหรือชุมชนอื่นๆ ที่ต้องการเปิดรับนักท่องเที่ยว ประการที่สอง หลังสถานการณ์โควิดชุมชนได้เริ่มมีการปรับตัวบทบาทต่างๆ ให้เข้ากับสถานการณ์การท่องเที่ยววิถีใหม่ ทางผู้วิจัย จึงต้องการประชุมหาแนวทางและสรุปร่วมกับชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งทิศทางการจัดการชุมชนท่องเที่ยววิถีใหม่ เพื่อเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นหรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นในลักษณะชุมชนนำไปปรับใช้เป็นประโยชน์ได้ และนอกจากนี้ องค์กรความรู้ที่ ผู้วิจัยได้รับสามารถไปถ่ายทอด ในรายวิชา การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในรายวิชาที่สอนได้ทางการท่องเที่ยว

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นแบบความสำเร็จของระบบกลไกการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบางพลับ สำหรับเป็นต้นแบบให้กับชุมชนท่องเที่ยวอื่นที่สนใจระบบการจัดการท่องเที่ยวที่ประสบผลสำเร็จ
2. เพื่อถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จ ในรูปแบบของสื่อ e-book เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สำหรับนักวิชาการและผู้สนใจ ในการศึกษาเรียนรู้ การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

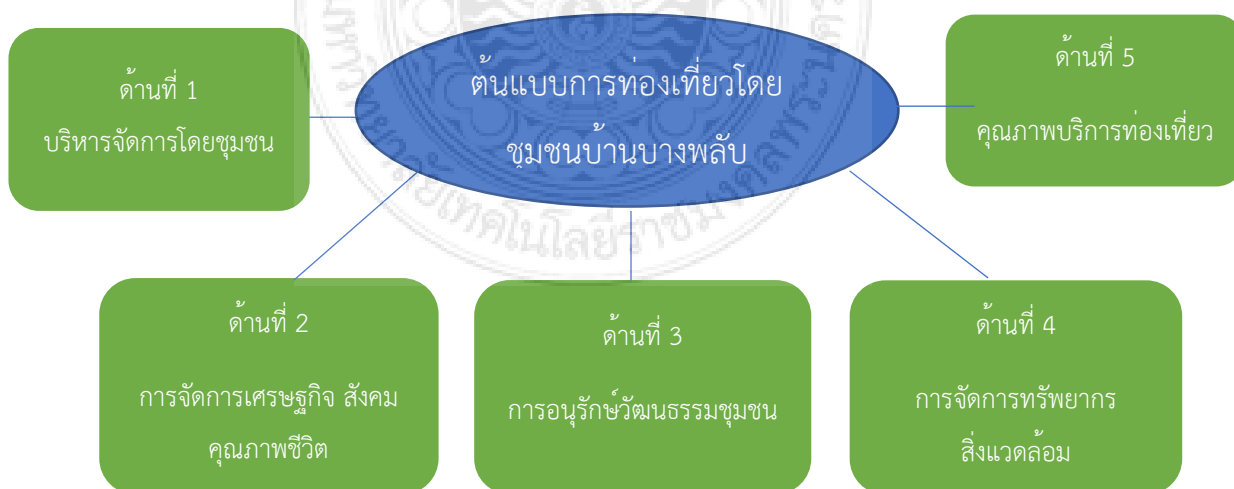
1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาวิจัย สำหรับกรอบเนื้อหาในงานวิจัย คณะวิจัยได้ศึกษา และทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องดังนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และชุมชนบางพลับจังหวัดสมุทรสงคราม ข้อมูลพื้นฐานการท่องเที่ยวชุมชนและวิถีชีวิตในจังหวัดสมุทรสงคราม และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาต้นแบบการพัฒนาชุมชน และตัวอย่างความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยศึกษาพื้นที่ ชุมชนบ้านบางพลับ ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยในเครือข่ายการพัฒนาวิชาการและวิจัย ของ มทร.พระนคร

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มชุมชน และคนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางพลับ (หมู่ 4 บ้านบางพลับ) ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที มีจำนวนทั้งสิ้น 70 ครัวเรือน 223 คน ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มประชากร จำนวน 15 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) กล่าวคือ เป็น ตัวแทนให้ข้อมูลสำคัญ จากกลุ่มคนชุมชน และคนท้องถิ่น ที่อยู่ภายในชุมชนบ้านบางพลับ ตลอดจนตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการ

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา โครงการวิจัยนี้มีการกำหนดภายใต้กรอบระยะเวลาสัญญาจำนวน 12 เดือน (งบประมาณ 2566) และขยายระยะเวลาวิจัยจนระยะเวลาวิจัยสิ้นสุด เมษายน 2567

1.4 กรอบแนวความคิดในการวิจัย ประเมินต้นแบบท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ด้านดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้ชุมชนและผู้วิจัยศึกษาได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ ผู้วิจัยได้ทราบระบบ กระบวนการ ต้นแบบความสำเร็จของระบบกลไก การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพลับ ที่ประสบผลสำเร็จ ทำให้ได้รับองค์ความรู้ ประเด็น การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถใช้ในการเรียนการสอนสาขาวิชาการท่องเที่ยวได้ และต่อยอดงานวิจัยอื่นๆ และการประมวลความรู้จากงานวิจัยและเผยแพร่ เป็นประโยชน์ให้นักวิจัย นักวิชาการที่สนใจได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ

2. ประโยชน์เชิงสังคมและนโยบาย จากการถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จ ในรูปแบบของสื่อ e-book เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สำหรับนักวิชาการและผู้สนใจ ให้ได้รับความรู้ ชุมชนอื่นๆ ได้เรียนรู้จากสื่อนี้ได้ง่าย นำความรู้ไปปรับใช้ในเชิงนโยบายการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในชุมชนของตนเองได้ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่เกิดจากชุมชนเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการท่องเที่ยวเป็นหลัก จัดตั้งโดยชุมชน และชุมชนบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีในชุมชนและสินค้าชุมชน มาจัดเป็นกิจกรรมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวและให้บริการทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนในชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ในชุมชน

ต้นแบบ หมายถึง การนำเสนอตัวอย่างที่ดีในด้านลักษณะการดำเนินการ ในงานวิจัยเล่มนี้จะหมายถึงมิติของการบริหารจัดการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในแง่มุมต่างๆ อาทิ พื้นฐานการจัดการ กลุ่มผู้ดำเนินการ กิจกรรมชุมชน สินค้าภายในชุมชน การต้อนรับ การนำเสนอด้านประเพณี และการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาต้นแบบความสำเร็จของระบบกลไกการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบางพลับ สำหรับเป็นต้นแบบให้กับชุมชนท่องเที่ยวอื่นที่สนใจระบบการจัดการท่องเที่ยวที่ประสบผลสำเร็จ และสามารถถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จ ในรูปแบบของสื่อ e-book เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สำหรับนักวิชาการและผู้สนใจ ในการศึกษาเรียนรู้ การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวตามกรอบการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมในประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.2 เกณฑ์การประเมินต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.3 ข้อมูลพื้นฐานชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สำหรับนิยามความหมายของการท่องเที่ยวชุมชน (Community-Based Tourism หรือ CBT) มีนักวิชาการและองค์การต่างๆ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท (2558) กล่าวนิยามว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นลักษณะท่องเที่ยวทางเลือกหนึ่ง ที่มีการบริหารโดยชุมชนอย่างสร้างสรรค์ สร้างการเรียนรู้ การตระหนักในสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์วัฒนธรรม และนำไปสู่การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจภายในชุมชน มุ่งเน้นไปที่การตระหนักว่า การท่องเที่ยวจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคม ชุมชนและเศรษฐกิจ และสำหรับหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น สามารถสรุปสาระสำคัญได้แก่ ชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่และทรัพยากรหลัก มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหาร

กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน กิจกรรมสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม ส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรมชุมชน ส่งเสริมความภูมิใจในอัตลักษณ์ชุมชน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และพัฒนาสังคมชุมชน ยกกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม

กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา (2563) ได้ทบทวนเอกสารวิชาการต่างๆ เพื่อสรุปกำหนดความหมายเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ดังนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือ Community Based Tourism คือ การท่องเที่ยวที่มีการจัดการชุมชน ส่งถ่ายถึงคนในชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการเพื่ออนาคตของชุมชนเพื่อพัฒนา ความยั่งยืนทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นลักษณะการเดินทางเพื่อกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีคุณค่าถึงอัตลักษณ์ของคนในชุมชน พัฒนาและนำมาซึ่งความ “อยู่ดีมีสุข” ของเจ้าบ้าน หรือชุมชนเจ้าของพื้นที่ ซึ่งเป็นความสมดุลระหว่าง การอนุรักษ์ทรัพยากร ไปพร้อมกับการพัฒนาพื้นที่ สำหรับองค์ประกอบ 5 ด้านของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่

1. นำเสนออัตลักษณ์คุณค่าความเป็นไทย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ เน้นการเดินทางของนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ มากกว่าเน้นปริมาณนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างมูลค่าของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

2. มีการบริหารจัดการ และมีความสมดุลทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ระหว่างประโยชน์ของเจ้าบ้าน ชุมชนเจ้าของพื้นที่ และนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวมีการกระจายรายได้ ไม่เหลื่อมล้ำ และเป็นธรรม มีการป้องกันนายทุนภายนอกที่จะเข้ามาทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอย่างเข้มแข็ง

3. กิจกรรมท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ มีกิจกรรมใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในนอกเทศกาลการท่องเที่ยว

4. มีความร่วมมือ บูรณาการระหว่างชุมชนและหน่วยงานภายนอก เพื่อจัดการร่วมกัน นำไปสู่ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5. มีการรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวในทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาหาทางออกร่วมกัน

ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและก้าวข้ามปัจจัยท้าทายของการท่องเที่ยวชุมชน คือ การพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นให้แก่คนในชุมชน ให้รู้เท่าทันข้อดีข้อเสียของการท่องเที่ยว การเป็นเจ้าบ้านที่ดี การตระหนักถึงคุณค่าและบริการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายต่างๆ

เช่นเดียวกับนักวิชาการ พจนา สวนศรี (2546) นิยามความหมายการท่องเที่ยวชุมชนในเชิงของการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม ว่าเป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่กำหนดทิศทางโดยชุมชน และเน้นการคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรม มีการจัดการโดยชุมชน เพื่อพัฒนาสังคมในชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน และองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สำคัญมี 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ในแต่ละชุมชนมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน บางชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์

2. ด้านองค์กรชุมชน ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน แต่ละชุมชน จะมีปราชญ์ ตัวแทน ผู้นำชุมชนหรือผู้มีความรู้ และมีทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการจัดการชุมชน โดยรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม ในพื้นที่ชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว โดยชุมชนจะมีองค์กรหรือกลไกในการทำงาน เพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาโดยรวมได้มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนที่เอื้ออำนวย ประโยชน์ที่เอื้อต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างความรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง จึงทำให้การเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

4. ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน เป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมได้ ในแต่ละกิจกรรม มีการจัดการ ซึ่งทำให้เรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชาวบ้าน อีกทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

สำหรับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน (2560) ได้นิยามการท่องเที่ยวชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนมีบทบาทหน้าที่เป็นเจ้าของพื้นที่ เจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นชุมชนจึงมีสิทธิในด้านการบริหารจัดการ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือน จากนิยามดังกล่าว กรมการพัฒนาชุมชน ระบุองค์ประกอบของการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนทั้งสิ้น 7 องค์ประกอบดังนี้

- (1) มีระบบองค์กร และกลไกการจัดการการท่องเที่ยว กล่าวคือ มีการรวมตัวของสมาชิกในชุมชน มีการแกนนำ ผู้นำชุมชน มีการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน มีบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างชัดเจนเท่าเทียมกัน
- (2) มีระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีกฎระเบียบ กติกาสำหรับการท่องเที่ยว มีการเสริมสร้างศักยภาพคนในชุมชนให้ทำหน้าที่ทางการท่องเที่ยว
- (3) มีการสนับสนุนคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชน ส่งเสริมอาชีพให้โดดเด่น มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม
- (4) ส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชน มีกลุ่มสืบทอด อนุรักษ์วัฒนธรรม มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างรุ่น และมีการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวให้ตระหนักในเชิงวัฒนธรรม
- (5) มีส่วนในการดูแลสิ่งแวดล้อม รักษาสิ่งแวดล้อมชุมชน กลุ่มชุมชนมีกฎ ระเบียบ กติกา ร่วมกันภายในชุมชนและระหว่างนักท่องเที่ยวในการส่งเสริม อนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม และมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดผลกระทบ
- (6) สร้างการเรียนรู้ มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ร่วมกับชุมชน
- (7) มีการบริการที่ดีและปลอดภัย ภายในชุมชนมีการจัดการที่ดี มีความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ณีฐพัชร์ (2560) ได้ให้ความหมายของ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) ไว้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่นำเอากิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการและออกแบบโดยสมาชิกภายในชุมชน มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกภายในชุมชน และนักท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จะนำไปสู่การเรียนรู้ การสร้างประสบการณ์อันมีคุณค่า และ ก่อให้เกิดความเข้าใจในรากเหง้าของชุมชนนั้น ๆ อย่างแท้จริง อีกทั้งการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ให้กับสมาชิกในชุมชน โดยมุ่งเน้นที่การอนุรักษ์และส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ของชุมชนให้ดียิ่งขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

รสิกา, วิทยาธร และ สุภาภรณ์ (2562) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชนในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากร และ สร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการ

เสริมสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับผู้มาเยือน และ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ศศิษา (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวชุมชน (Community Tourism) มีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน(Community-Based Tourism) เนื่องจาก การท่องเที่ยวชุมชน คือ การเดินทางท่องเที่ยวตามพื้นที่ชุมชนของนักท่องเที่ยวซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมของนักท่องเที่ยว โดยอาจคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมหรือวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนไม่มากเท่าที่ควร ในขณะที่ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนต้องมีส่วนร่วมกับการจัดการชุมชน และมุ่งเน้นในการสร้างศักยภาพของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ และใช้การท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริมที่เข้ามาสนับสนุนอาชีพหลัก ซึ่งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิม หรือทรัพยากรที่มีอยู่ภายในท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว

โดยสรุปนิยาม การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน ไม่ว่าจะ เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ หรือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าบ้าน (Host) และผู้มาเยือน (Guest) ซึ่งผู้มาเยือนจะได้รับประสบการณ์อันมีคุณค่า และเข้าใจในรากเหง้าของชุมชนนั้น ๆ อย่างแท้จริง ในขณะที่ชุมชนจะมีมาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจาก คนในชุมชนมีอาชีพหลักเป็นของตนเอง และ นำเอาการท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวจะต้องไม่กระทบต่ออาชีพหลัก หรือ วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน เพื่อที่จะสามารถสืบสานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

จากนิยามความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นลักษณะการท่องเที่ยว ที่มีจุดเริ่มต้นจากการเปิดใจของชุมชน เรียนรู้และตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง ทั้งทางด้านธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อต้อนรับผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว การสร้างกิจกรรมท่องเที่ยว การกำหนดทิศทางท่องเที่ยว และการกำหนดรายได้ เป็นส่วนสำคัญที่ชุมชนเจ้าของพื้นที่มีส่วนในการตัดสินใจบริหารจัดการ และเพื่อการพัฒนาที่สมดุล ชุมชนจะต้องพัฒนาศักยภาพในตนเองทั้งทางด้านบริหารจัดการท่องเที่ยว การต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายทางการท่องเที่ยว ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน

ชุมชน มีจุดมุ่งเน้นเพื่อเรียนรู้ สัมผัสวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชนตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันกับชุมชน และนำมาซึ่งการสร้างสุขในชุมชนและพัฒนาชุมชนผ่านการท่องเที่ยว

กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากความหมายนิยามและองค์ประกอบข้างต้น จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีจุดมุ่งเน้นหลักที่การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชน และกลุ่มนักท่องเที่ยวจะเป็นกลุ่มที่ต้องการเรียนรู้วิถีชุมชน ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ท่องเที่ยว วัฒนธรรม ร่วมกับคนในชุมชนอย่างเป็นมิตร ทั้งนี้ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวชุมชนเป็นนักท่องเที่ยวในกลุ่มทางเลือกใหม่ที่วางแผนการเดินทางด้วยตนเอง มักเดินทางคนเดียวหรือกลุ่มเล็ก ๆ มีความสนใจในด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน ชื่นชอบในการผจญภัย ค้นหาประสบการณ์ใหม่ ๆ และท่องเที่ยวด้วยใจอนุรักษ์ คำนึงถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวของตนเองตลอดการเดินทาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ อุณาภุช (2563) ที่ได้อธิบายพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชุมชนไว้ว่า นักท่องเที่ยวชุมชนมีความชื่นชอบในการผจญภัย ชอบการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ เดินทางตามความต้องการของตนเอง โดยมีการวางแผน การท่องเที่ยวด้วยตนเอง และ ชื่นชอบในการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีกับคนในพื้นที่เพื่อศึกษาเรียนรู้ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และ ประเพณีของชุมชน

กล่าวคือ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชุมชนนั้นมีลักษณะเป็นนักท่องเที่ยวที่มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน มุ่งเน้นในการหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ชอบความท้าทาย และมักเดินทางเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ดังนั้น พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชุมชนจึงมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มุ่งเน้นในด้านการเพิ่มประสบการณ์อันมีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว และอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนเป็นอย่างมาก ทั้งผลกระทบเชิงบวก และผลกระทบเชิงลบ เนื่องจาก ชุมชนมีอาชีพหลักของตนเองและได้นำการท่องเที่ยวมาเป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มมาตรฐานชีวิตของสมาชิกในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น รวมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทาง การท่องเที่ยวของชุมชนอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การนำเอาการท่องเที่ยวมาใช้ประกอบเป็นอาชีพเสริมย่อมนำมาซึ่งผลกระทบเชิงลบ ทั้งนี้ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) และ ณีภูษพัชร (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน โดยรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวสามารถส่งผลให้สมาชิกในชุมชนมีมาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องประกอบอาชีพที่ไกลบ้านของตนเอง และสามารถนำรายได้มาจัดสรรในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ หรือสร้างสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชนเพื่อลดภาระให้กับภาครัฐ อย่างไรก็ตาม รายได้ของชุมชนจากการท่องเที่ยวนั้นเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน เนื่องจาก ความต้องการเดินทางของนักท่องเที่ยวนั้นอาจเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล จึงส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนไม่แน่นอนในแต่ละเดือน รวมไปถึงชุมชนมีรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้น อันเนื่องจากการนำเข้าสินค้าจากแหล่งที่มาอื่น เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชน อีกทั้งสามารถก่อให้เกิดปัญหาค่าครองชีพ และราคาที่ดินสูงขึ้น อันเนื่องมาจากการประมูลที่ดินเพื่อนำมาสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว อาทิ ลานจอดรถ ที่พัก อาคารรองรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีหลากหลายหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานการท่องเที่ยวภายในชุมชน ดังนั้น เมื่อสมาชิกภายในชุมชนได้ทำงานร่วมกัน จะส่งผลให้เกิดความสามัคคีภายในชุมชน รวมไปถึงการส่งผลให้สมาชิกในชุมชนเกิดความตระหนัก และภาคภูมิใจในมรดกทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน อันนำมาซึ่งการอนุรักษ์มรดกทางด้านวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป ในทางตรงข้ามหากมีการบริหารจัดการที่ไม่ดีจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อันนำมาซึ่งการสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ที่แท้จริงของชุมชน

3. ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมถือเป็นอีกหนึ่งในด้านที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนั้น ชุมชนจึงต้องเป็นกลุ่มของบุคคลที่บริหารจัดการโดยสมาชิกในชุมชนเอง เนื่องจาก ไม่มีบุคคลใดตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนได้ดีกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน อีกทั้ง ยังเป็นการป้องกันการเข้ามาลงทุนของนายทุนที่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาจะส่งผลให้เกิดมลภาวะในด้านต่าง ๆ ภายในชุมชน อาทิ มลภาวะทางเสียง มลภาวะทางน้ำ มลภาวะทางอากาศ มลภาวะทางสายตา มลภาวะจากขยะ เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่า ชุมชนต้องมีมาตรการในการรับมือกับปัญหาที่จะเข้ามาเหล่านี้ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนให้คงอยู่อย่างมีคุณภาพ โดยไม่กระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

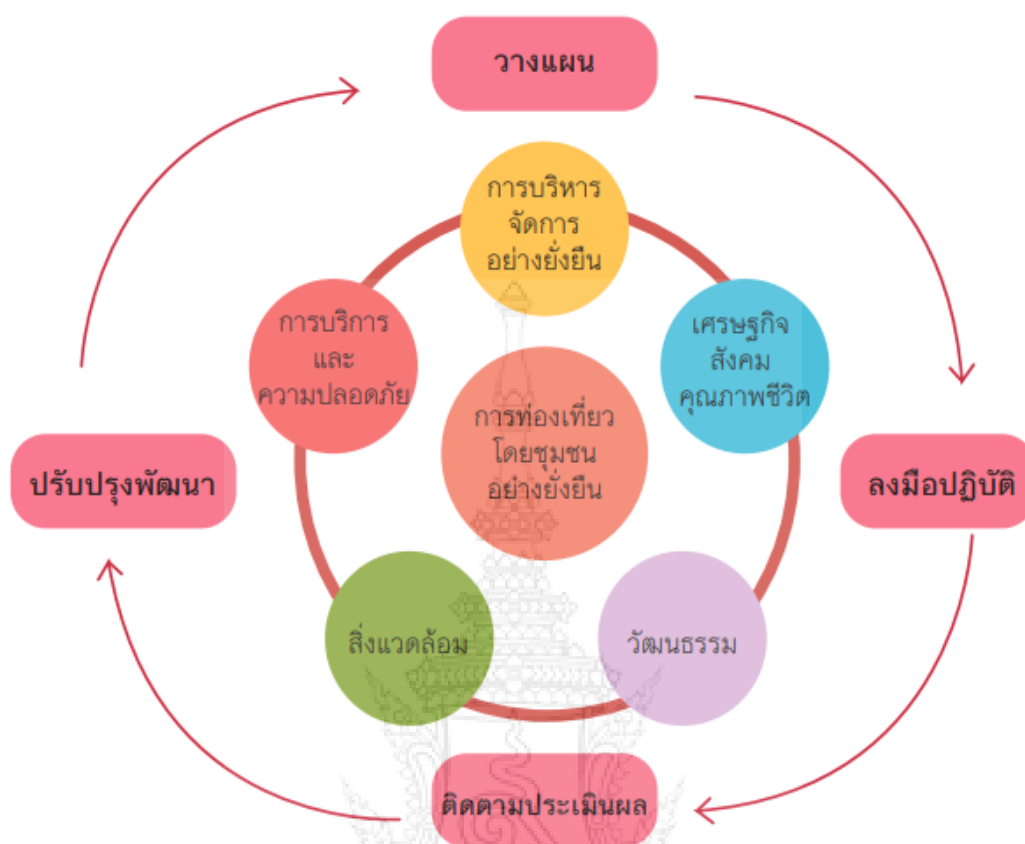
กล่าวได้ว่า หากมีการบริหารจัดการชุมชนที่ดีจะสามารถช่วยพัฒนาชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รวมไปถึงการดำรงไว้ซึ่งคุณค่า เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป และส่งผลกระทบเชิงลบอย่างน้อยที่สุด

2.2 เกณฑ์การประเมินต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สำหรับเกณฑ์ประเมินชุมชน คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2559) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นเครื่องมือในการวางแผนการดำเนินการ และ ประเมินการพัฒนาของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างแนวทางในการพัฒนาชุมชน การประเมินระดับการพัฒนาชุมชน และวางแผนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ชุมชน หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการพัฒนาส่วนที่เป็นจุดอ่อนของชุมชน และ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามแนวคิดหลักของ อพท. ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

- ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน
- ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี
- ด้านที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน
- ด้านที่ 4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน
- ด้านที่ 5 ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เกณฑ์ทั้ง 5 ด้าน จากที่กล่าวมาข้างต้นมีแนวคิดที่ส่งเสริมให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการดำเนินการพัฒนาในรูปแบบของวงจรอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังปรากฏตามแผนผังดังนี้

ภาพที่ 2.1 แผนผังเกณฑ์การพัฒนาทั้ง 5 ด้าน
ที่มา: คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2559)

จากแผนผังดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เป็นวงจรในการพัฒนาวงจรอย่างไม่สิ้นสุด ประกอบไปด้วย มีการวางแผนเพื่อพัฒนา ลงมือปฏิบัติ ติดตามประเมินผล และปรับปรุงพัฒนา

กล่าวได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องใช้เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชน หรือ หน่วยงานที่เลี้ยงสามารถพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนที่ได้รับการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

สำหรับเกณฑ์การพัฒนาทั้ง 5 ด้านนี้ สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.มีรายละเอียดในการพัฒนา 28 เป้าประสงค์ สามารถสรุป รายละเอียดสำคัญในแต่ละด้านได้ดังนี้

ตารางแสดง เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ด้าน รวม 29 เป้าประสงค์

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	
เป้าประสงค์ที่ 1.1	การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.2	ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.3	ขอควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.4	การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.5	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.6	การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.7	การจัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.8	ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.9	เด็กและเยาวชนได้รับการให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี	
เป้าประสงค์ที่ 2.1	การจัดสรรรายได้มีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 2.2	การส่งเสริม การยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 2.3	ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพเพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่ 2.4	สิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับความสำคัญ
ด้านที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม	
เป้าประสงค์ที่ 3.1	คุณภาพฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่ 3.2	ประสิทธิภาพในการเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
เป้าประสงค์ที่ 3.3	ประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น
ด้านที่ 4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	
เป้าประสงค์ที่ 4.1	ประสิทธิภาพในการจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่ 4.2	คุณภาพฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เป้าประสงค์ที่ 4.3	ประสิทธิภาพในการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
เป้าประสงค์ที่ 4.4	ประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
เป้าประสงค์ที่ 4.5	ประสิทธิภาพในการสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยว

ด้านที่ 5 ด้านคุณภาพการให้บริการทางการท่องเที่ยวและความปลอดภัย	
เป้าประสงค์ที่ 5.1	ระดับความพึงพอใจในการให้บริการและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่ 5.2	ประสิทธิภาพของนักสื่อความหมาย
เป้าประสงค์ที่ 5.3	คุณภาพของเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่ 5.4	คุณภาพของจุดบริการท่องเที่ยว
ประเมินด้านความปลอดภัย	
เป้าประสงค์ที่ 5.5	เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย
เป้าประสงค์ที่ 5.6	จุดบริการท่องเที่ยวมีความปลอดภัย
เป้าประสงค์ที่ 5.7	การบริหารจัดการเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 5.8	การบริหารจัดการอุทยานมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2.1 เกณฑ์การพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ที่มา: สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) อพท. (มปป) และ คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2559)

จากตารางแสดงเกณฑ์ดังกล่าว อ้างอิงตามวัตถุประสงค์ของเกณฑ์ โดย อพท. คือ เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการวัด ประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์สามประการได้แก่ ประการแรก เป็นแนวทางในการพัฒนากการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ประการที่สอง เพื่อเป็นเครื่องมือในการวัดการพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน และประการสุดท้าย สำหรับชุมชนเพื่อประเมินและเข้ารับรางวัล DASTA CBT AWARDS เพื่อเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สำเร็จ และสำหรับเป้าประสงค์ระยะยาวของเกณฑ์นี้ เพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบและขับเคลื่อนชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ สามารถสรุปเป้าประสงค์ระยะยาวได้ดังต่อไปนี้

- แหล่งท่องเที่ยวมีระบบการบริหารจัดการ โดยชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- มีชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีระบบกลไกที่มีประสิทธิภาพ
- ได้เกณฑ์วัดมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ และสามารถขยายผลต้นแบบไปยังพื้นที่อื่นๆ
- ได้รับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบที่มีการบริหารจัดการดี มีประสิทธิภาพ
- ได้รับตราสัญลักษณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.3. ข้อมูลพื้นฐานชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามตั้งอยู่ทางภาคกลางของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่เล็กที่สุด อันประกอบไปด้วย 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที แต่เดิมมีชื่อว่า เมืองแม่กลอง เนื่องจาก มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านตัวจังหวัดสมุทรสงคราม และได้เปลี่ยนชื่อเป็นจังหวัดสมุทรสงครามในภายหลัง จากการที่แม่น้ำแม่กลองไหลผ่านตัวจังหวัดสมุทรสงครามทำให้จังหวัดสมุทรสงครามมีทรัพยากรทางธรรมชาติและอาหารที่อุดมสมบูรณ์ จนกล่าวได้ว่าเป็นเมือง อู่น้ำ อู้น้ำแห่งที่ 2 รองจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ในแต่ละอำเภอของจังหวัดสมุทรสงครามมีความแตกต่างกัน จึงส่งผลให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอของจังหวัดสมุทรสงครามมีความหลากหลายตามไปด้วย โดยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของอำเภอ อัมพวา และอำเภอบางคนที มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่คล้ายกัน เนื่องจาก มีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และมีคลองน้ำขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก การท่องเที่ยวจึงเน้นไปทางวิถีชีวิตชาวบ้าน และชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในขณะที่อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงครามเป็นที่ราบลุ่ม และปากแม่น้ำ จึงทำให้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมุ่งเน้นไปทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอนุรักษ์ป่าชายเลน (นโรดม และคณะ, 2566)

จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสมุทรสงครามมีความได้เปรียบ เนื่องจาก จังหวัดสมุทรสงครามอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร ทำให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงครามได้ง่าย และมีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านจังหวัด จึงทำให้จังหวัดสมุทรสงครามมีความโดดเด่นในด้านของทรัพยากรทางธรรมชาติ ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพค้าขายทั้งทางบก ทางน้ำ และการทำการเกษตร อีกทั้งประชาชนในจังหวัดสมุทรสงครามยังมีการตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บริเวณแม่น้ำแม่กลองมาอย่างยาวนาน และนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงครามมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้านศาสนา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ทุกด้านล้วนแต่ทำให้จังหวัดสมุทรสงคราม มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติให้เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงครามอย่างสม่ำเสมอ

ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม

ชุมชนบ้านบางพลับ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 ตำบลบางพรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งนี้ ด้วยปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ของจังหวัดสมุทรสงครามที่มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของดิน และอยู่ใกล้กับแม่น้ำแม่กลอง จึงส่งผลให้ชุมชนในจังหวัดสมุทรสงครามมีการประกอบอาชีพหลักในเชิงเกษตรกรรม ทั้งเกษตรสวนผลไม้ เกษตรนาเกลือและเกษตรด้านประมง ในส่วนของชุมชนบ้านบางพลับ เน้นไปที่เกษตรกรรมประเภทสวนผลไม้ปลอดสารพิษ ผลผลิตทางการเกษตรที่สร้างรายได้หลักได้แก่ สวนส้มโอ พันธุ์ขาวใหญ่ปลอดสารพิษ และมะพร้าว นอกจากนี้ยังมีผลไม้อื่นๆ ตามฤดูกาล อาทิ กล้วย มะม่วง ส้มเขียวหวาน และลิ้นจี่อัมพวา (ตามฤดูกาล) จากผลผลิตทางการเกษตรดังกล่าว ชุมชนบ้านบางพลับได้มีการแปรรูปเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ เช่น การทำน้ำตาลมะพร้าว ไชร์ปมะพร้าว การแปรรูปผลไม้ และการทำโลชั่นจากดอกส้มโอ เป็นต้น

ด้วยวิถีเชิงเกษตรของชุมชนบ้านบางพลับ เน้นในด้านการทำเกษตรเชิงอนุรักษ์ ปลอดสารพิษ (Organic) ไม่ใช่สารเคมีในการทำเกษตร จึงส่งผลให้ชุมชนบ้านบางพลับ มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่เน้นไปทางด้าน วิถีเกษตรสร้างสรรค์ ผนวกกับภูมิปัญญาชาวบ้านในเชิงเกษตร กลุ่มชุมชนจึงรวมกลุ่มกัน จัดตั้งการท่องเที่ยวโดยชุมชน บริหารงานการท่องเที่ยวโดยเจ้าของ คือ ชุมชน โดยนำเอาการเกษตรมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ที่นำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ซึ่งการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้การทำเกษตร ชิมผลไม้ปลอดสารพิษจากสวนชุมชน และเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน อาทิ การหมักบักขี้ การเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว การทำถ่านจากผลไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ ชุมชนบ้านบางพลับได้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้มหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรมโดยการนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการดำรงชีวิตให้กับผู้ที่มีความสนใจ เพื่อนำเอาความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสมุทรสงคราม, 2561)

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านบางพลับ

กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางพลับ ได้มีการนำเอาเอกลักษณ์ของชุมชนมาใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราว และนำเสนอกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ซึ่งการทำกิจกรรมของชุมชน นักท่องเที่ยวจะต้องปั่นจักรยานตามเส้นทางที่ชุมชนได้สร้างไว้เพื่อเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ไปพร้อมกับการออกกำลังกายเพื่อชมทัศนียภาพอันสวยงามของชุมชน

ข้อมูลตามปรากฏกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับ อ้างอิงข้อมูลจาก แบบบันทึกข้อมูลวิสาหกิจชุมชนบ้านบางพลับ (2566) สรุปกิจกรรมดังตารางต่อไปนี้

กิจกรรมชุมชนบ้านบางพลับ	
1. การบรรยายประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านบางพลับ (บรรยายฟรี)	11. การจักสานทางมะพร้าว
2. การทำน้ำตาลมะพร้าวแท้	12. การทำขนมไทย (ชาหริ่ม)
3. การทำผลไม้กลับชาติ	13. การทำขนมไทย (ขนมขอม่วง)
4. การเผาถ่านผลไม้	14. การทำขนมไทย (ขนมลูกชุบ)
5. การเพาะถั่วงอกมือถือน้ำ	15. การทำขนมไทย (ขนมรังไร)
6. การเพาะเห็ดในโอ่ง	16. การสอนทำอาหารไทย
7. การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ	17. การทำน้ำยาล้างจานชีวภาพ
8. การทำสารสกัดไล่แมลง	18. การใช้ประโยชน์จากขี้เถ้าคานาเกลือ
9. การปลูกส้มโอบลอสสาร	19. การทำไช้ดินเค็มจอมปลวก
10. การทำวุ้นไทย	20. การทำบัญชีครัวเรือน
	รวม 20 ฐานกิจกรรมเรียนรู้

ตารางที่ 2.2 กิจกรรมชุมชนบ้านบางพลับ

ที่มา: วิสาหกิจชุมชนบ้านบางพลับ (2566)

จากข้อมูลตารางด้านบน มีค่าใช้จ่ายสำหรับนักท่องเที่ยว (ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ) ในราคาท่านละ 600 บาท ต่อ 1 ฐานกิจกรรม ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถติดต่อประสานงานกับชุมชนได้โดยตรง และเลือกสรรกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มตนเองและเวลาในการเข้าท่องเที่ยวชุมชนได้ นอกจากนี้ ยังมีการให้บริการต่างๆ อาทิ การให้บริการจัดรายการนำเที่ยว การให้บริการเช่าปั่นจักรยานรอบชุมชน การให้บริการบ้านพักประเภทโฮมสเตย์ชุมชนและอาหารท้องถิ่น และจำหน่ายสินค้าชุมชน

ภาพที่ 2.2 ตัวอย่างแผ่นพับแนะนำชุมชนบ้านบางพลับ
ที่มา: วิสาหกิจชุมชนบ้านบางพลับ (2566)

จากกิจกรรมท่องเที่ยวจะเห็นได้ว่า ชุมชนบ้านบางพลับมีการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสื่อถึงเอกลักษณ์ของชุมชน ที่เน้นด้านวิถีเกษตรยั่งยืน มีการตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาชุมชน นอกเหนือจากนี้ชุมชนยังนำเอาทรัพยากรเหล่านี้มาสร้างเป็นสินค้าจัดจำหน่ายของชุมชน มีจัดตั้งกลุ่มในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างและกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนบ้านบางพลับ

จากการบริหารจัดการที่ดี และความสำเร็จของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนบ้านบางพลับได้รับรางวัลทางด้านการท่องเที่ยวและการเกษตรต่างๆ มากมาย ได้แก่ รางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โล่ชุมชนชวนเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รางวัลสังคมแห่งการเรียนรู้ต้นแบบจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา รางวัลการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และล่าสุดได้รับการรับรองมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในสถานประกอบการ (SHA) จากกระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขตามมาตรฐานการท่องเที่ยวปลอดภัย (วิสาหกิจชุมชนบ้านบางพลับ 2566)

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ โดยเฉพาะ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับ หรือ งานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอื่น ๆ โดยผู้วิจัยได้ทำการนำเสนองานวิจัยที่มีความน่าสนใจ ดังต่อไปนี้

ชรินดา และชนาภา (2564) ศึกษาวิจัย เรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นท่องเที่ยวชุมชนต้นแบบ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์บริบท ศักยภาพ และความพร้อมของชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนต้นแบบ 2) เพื่อ สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และถอดองค์ความรู้ของกระบวนการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมให้พัฒนาไปสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบ การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดองค์ความรู้ รวมถึงการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง เป็นชุมชนที่มียังคงความเป็นธรรมชาติไว้ อากาศเย็นสบายตลอดปีเหมาะแก่การท่องเที่ยว และที่สำคัญคือ เป็นแหล่งที่มีใบเหมี้ยงขึ้นอยู่ตามธรรมชาติอย่างอุดมสมบูรณ์ กลุ่มชุมชนชาวบ้านมีทัศนคติในเชิงบวก ให้ความร่วมมือชุมชนในการจัดการต่างๆ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ชุมชนมีความตื่นตัวสนใจในมิติการพัฒนาชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมาก 2) ในภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานราชการ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน มีความตระหนัก ความเข้าใจในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน มีการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชุมชน และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาพร้อมทั้งขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวยั่งยืน

ครรชิต มาระโกชน์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา 2. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา 3. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแก่กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามก่อนการฝึกอบรม และแบบสอบถามหลังการฝึกอบรม

ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนในตำบลคลองเขื่อน ประกอบไปด้วยทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งทางธรรมชาติ และทรัพยากรทางวัฒนธรรมสำคัญที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวให้ชุมชนเป็นอย่างมาก ทรัพยากรที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำบางประกง สวนมะม่วง วัดเทวราชธาราม วัด คลองเคลื่อน วัดบ้านกล้วย มณฑปวัดวัดบ้านกล้วย คู่มวิมานดิน เควา รีสอร์ท รวมถึงที่พักโฮมสเตย์ ประเภทงานประเพณีวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ งานฉลองมณฑปวัดบ้านกล้วย งานแห่หลวงพ่อชินศรี เป็นต้น

สำหรับประเด็นแนวทางการต้องการในการพัฒนาชุมชน ผลวิจัยพบประเด็นสำคัญได้แก่ 1. ต้องการ พัฒนาจตุรรวมขายสินค้าให้เป็นจุดใหญ่จุดเดียวกัน เพื่อเป็นการรวมตัวกันของคนในหมู่บ้าน 2. ต้องการส่งเสริมและพัฒนาโฮมสเตย์ให้เข้าสู่มาตรฐาน 3. ต้องการพัฒนารูปแบบของสินค้าท้องถิ่น ร่วมกับการท่องเที่ยว และ 4. ต้องการให้มีการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น การสนับสนุนให้มีผู้จัดการด้านการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน และผลวิจัยในด้านสุดท้าย การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้แก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีความพึงพอใจโดยเฉลี่ยในระดับมากที่สุด วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เหมาะสม รองลงมา คือ ความเหมาะสมของสถานที่พักแรม และความพร้อมของสถานที่ฝึกอบรม โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมมี ระดับความรู้ความเข้าใจที่มีก่อนและหลังการอบรม มีระดับความรู้ความเข้าใจในการอบรมเพิ่มขึ้นจากระดับกลาง เป็นระดับมาก

ศรัณญา (2563) ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน บ้านบางพลับ และเพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจของประชาชนในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การศึกษา การให้ความร่วมมือ และความเข้าใจของสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนศึกษาปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนบ้านบางพลับ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการศึกษาโดยใช้วิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research)

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า สมาชิกภายในชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก สมาชิกในชุมชนมีความคิดเห็นว่าการบริหารงานด้านการพัฒนาชุมชนควรเป็นหน้าที่ของหัวหน้าชุมชน หรือกลุ่มการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ในขณะที่ทางด้านความรู้ ความเข้าใจในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับที่มาก เนื่องจาก หัวหน้าชุมชน และกลุ่มพัฒนาการท่องเที่ยวได้มีการจัดการฝึกอบรม และสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ให้กับสมาชิกในชุมชนอย่างบ่อยครั้ง อย่างไรก็ตาม สมาชิกในชุมชนอาจยังไม่เข้าใจในหลักการการบริหารงานการท่องเที่ยวโดย

ชุมชนมากเพียงพอ จึงส่งผลให้ เอกลักษณ์บางอย่างของชุมชนเริ่มมีการเลือนหายไป และทางชุมชนได้มีการให้ข้อเสนอแนะในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านบางพลับ ไว้ว่า ชุมชนมีความต้องการในการจัดอบรมมัคคุเทศก์น้อยให้กับสมาชิกของชุมชนที่อยู่ในวัยเด็ก เนื่องจากต้องการปลูกฝังให้สมาชิกที่อยู่ในวัยเด็กของชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ หน่วยงานราชการควรสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมบางส่วนเพื่อใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน และสนับสนุนชุมชนให้เป็นที่รู้จักกับนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะจากงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งการพัฒนาชุมชนนั้นต้องเป็นหน้าที่ของสมาชิกภายในชุมชนทุกคน ไม่ใช่หน้าที่ของหัวหน้าชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชนเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ควรมีการเพิ่มการจัดฝึกอบรมความรู้ในด้านการท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ให้กับสมาชิกในชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในด้านการพัฒนาชุมชน อีกทั้งควรจัดการอบรมมัคคุเทศก์น้อย ซึ่งมีมัคคุเทศก์น้อยเหล่านี้จะทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนชุมชนเป็นรุ่นถัดไป และรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบของชุมชนให้คงอยู่อย่างสวยงาม มีความสะอาด ปลอดภัย กับนักท่องเที่ยว และสมาชิกในชุมชน

จรรยา (2564) ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง ความสำเร็จการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนของตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อศึกษากระบวนการที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงครามประสบความสำเร็จ และ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการศึกษาและเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตการณ์

ผลจากงานวิจัยพบว่า ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบไปด้วยการที่ตลาดน้ำท่าคามีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ กล่าวคือ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ จึงส่งผลให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้นในชุมชน สาเหตุที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคาสม่ำเสมอ เนื่องจาก ตลาดน้ำท่าคา มีการนำเสนอเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนได้อย่างดี โดยการที่พ่อค้า แม่ค้า นำผลิตภัณฑ์ของชุมชนมาขายทั้งบนบก และบนเรือพาย อีกทั้งชุมชนยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว จึงก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในชุมชน และนักท่องเที่ยว การจัดงานกิจกรรมเหล่านี้ยังนำมาซึ่งการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน ที่สำคัญชุมชนยังมีการตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมภายใน

ชุมชนจึงทำให้ตลาดน้ำท่าคามีความสะอาด และนำเส้นทางไปท่องเที่ยวอยู่เสมอ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดน้ำท่าคาคือ ผู้นำชุมชนมีความเป็นธรรม โปร่งใส และมีความสามารถในการบริหารจัดการที่ดีจึงทำให้สมาชิกภายในชุมชนมีความเคารพ และให้ความร่วมมือกับหัวหน้าชุมชนเป็นอย่างดี อีกทั้งทางชุมชนยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในการจัดอบรมให้ความรู้ และความสามารถในด้านต่าง ๆ จึงทำให้สมาชิกภายในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนให้มีการเอื้ออำนวยต่อนักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ รวมไปถึงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และส่งเสริมให้มีการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น อาทิ การนำเอาวัสดุจากธรรมชาติมาใช้เป็น บรรจุภัณฑ์แทนพลาสติก เพื่อลดการเกิดขยะที่ย่อยสลายไม่ได้ภายในชุมชน เป็นต้น

จิราภรณ์ และ พนิดา (2565) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยของวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรม ด้านสุขอนามัยของวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยของวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 20 คน และ เก็บแบบสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

ผลจากงานวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านสุขอนามัยของวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม โดยส่วนมากมีพฤติกรรมทางด้านสุขอนามัยที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสุขอนามัยของผู้ประกอบการ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ จากการเก็บแบบสอบถามจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า วิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดสมุทรสงคราม มีมาตรฐานด้านสุขอนามัยครบทั้ง 4 ด้าน และมีมาตรฐานอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ควรประเมินมาตรฐานในด้านสุขอนามัยของวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ ผู้ให้บริการ และ รัฐวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนในแต่ละจังหวัด เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งควรมีการศึกษาอย่างเป็นประจำในทุก ๆ ปี เพื่อนำมาใช้ในการวางแผน และ พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ เป็นลำดับถัดไป

นันทลิน (2563) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ และ เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอก จังหวัดสุรินทร์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยแบบ

คุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผลจากการวิจัยพบว่า ศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่างเก็บน้ำ ลำพอก จังหวัดสุรินทร์ สามารถพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ เนื่องจาก ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับที่ดีมาก ในส่วนขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกยังอยู่ในระดับที่ไม่เพียงพอ เนื่องจาก สมาชิกภายในชุมชนยังขาดความรู้ในด้านของการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยชิ้นนี้ คือ สมาชิกภายในชุมชนควรให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนให้มากขึ้น และ ควรมีการทำงานร่วมกันกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภูมิภาคอื่น ๆ

วารยาภา และ รวีวรรณ (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวคือ ชุมชนมีการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน ซึ่งเป็นทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ตั้งแต่ดั้งเดิม มายกระดับโดยการกำหนดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น
2. ด้านองค์กรชุมชน กล่าวคือ สมาชิกชุมชนมีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว เชิงเกษตร และ กลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร จึงสามารถกล่าวได้ว่าสมาชิกชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเต็มใจ และมีประสิทธิภาพ
3. ด้านการจัดการ กล่าวคือ ชุมชนมีการจัดการทรัพยากรภายในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก สมาชิกภายในชุมชนให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยไม่กระทบกับอาชีพหลักของตนเอง จึงทำให้ชุมชนสามารถอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมของตนไว้ได้ สิ่งที่สำคัญที่สุด สมาชิกภายในชุมชนได้รับผลตอบแทนอย่างสมเหตุสมผล
4. ด้านการเรียนรู้ กล่าวคือ ชุมชนได้มีการนำเอาจุดเด่นของชุมชนนั้นก็คือ การเกษตรมาจัดทำเป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับสมาชิกในชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และ เกิดการเรียนรู้ในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างแท้จริง จึงส่งผลให้ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ในส่วนของปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์สามารถกล่าวได้ว่า ปัญหาจากการไม่มีรถโดยสารอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่

ต้องการเดินทางมาที่ชุมชนจึงจำเป็นต้องเดินทางด้วยรถโดยสารส่วนตัวเท่านั้น และ ปัญหาในเรื่องของการเจริญเติบโตของผักตบชวา ที่ส่งผลกระทบต่อการเดินทางทางน้ำของสมาชิกในชุมชน ซึ่งชุมชนแก้ไขปัญหาโดยการขอความช่วยเหลือจากทางภาครัฐ และ ชุมชนได้มีการนำเอาผักตบชวามาทำให้เกิดคุณค่าโดยการนำเอาผักตบชวามาผสมในดิน เพื่อให้เกิดเป็นปุ๋ยอินทรีย์

ชวลีย์ ผกามาศ และ เกริกกิต (2563) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตลาดจิ้นบ้านชากแง้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตลาดจิ้นบ้านชากแง้ว และ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตลาดจิ้นบ้านชากแง้ว ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลจากการวิจัยพบว่า ชุมชนตลาดจิ้นบ้านชากแง้ว มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมซึ่งแสดงออกถึงความ เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นอย่างมาก อาทิ การแต่งกายแบบคนจีน การตกแต่งสถานที่ให้คงสภาพเดิมของชุมชนไว้ เป็นต้น จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ และ เข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างแท้จริง อีกทั้ง สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในชุมชนเพื่อรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางท่องเที่ยวภายในชุมชน ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้คุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ควรศึกษาถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนตลาดจิ้นบ้านชากแง้ว เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และนำมาแก้ไขในลำดับถัดไป และ ควรศึกษาเกี่ยวกับการตลาด และการสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชนตลาดจิ้นบ้านชากแง้ว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

ศิวธิดา และ อลิศรา (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมด้านการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และ เพื่อศึกษาส่วนประสมด้านการตลาด การท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ

ผลจากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนหมู่บ้านช้าง จังหวัดสุรินทร์ ส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจุดประสงค์ ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน ซึ่งทราบว่าการท่องเที่ยวจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ ในด้านของส่วนประสมด้านการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ พบว่า นักท่องเที่ยวมีภาพรวมต่อส่วนประสมทางการตลาด (7 P'S) ของชุมชนทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ผู้ประกอบการหมู่บ้านข้าง ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีทัศนียภาพดียิ่งขึ้น สามารถเข้าถึงได้ง่าย และปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย เพื่อกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

กรณีการ์ เมษธาวิน และ ชิชาญา (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อศึกษาศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน

ผลจากการวิจัยพบว่า สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยที่ชุมชนมุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมที่มีการนำเสนอถึงวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งในแต่ละกิจกรรม นักท่องเที่ยวจะมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชน อันนำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในชุมชนและนักท่องเที่ยว และสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน ในด้านศักยภาพขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ซึ่งชุมชนสามารถจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนได้อย่างดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการมาเยือนของนักท่องเที่ยว อาทิ ที่พัก บ้ายบอทาง เป็นต้น อีกทั้งชุมชนสามารถกระตุ้นการมาเยือนของนักท่องเที่ยว โดยใช้จุดเด่นของชุมชน อันได้แก่ วัฒนธรรมผู้ไทย อาหาร และการแต่งกาย

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยชิ้นนี้คือ ควรให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามด้านการประเมินผลชุมชน และ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้คนในชุมชนเข้าใจ ในปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน และ นำมาพัฒนาชุมชนเป็นลำดับถัดไป และควรกำหนดบทลงโทษกับนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน เพื่อให้นักท่องเที่ยวยึดถือตามหลักที่ชุมชนได้กำหนดไว้ หากไม่มีการกำหนดบทลงโทษอย่างชัดเจนอาจนำมาซึ่งผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนเป็นอย่างมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม มีขอบข่ายประเด็นศึกษาทางด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based tourism) โดยมีวัตถุประสงค์หลักในด้านการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของระบบกลไกการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบางพลับ สำหรับเป็นต้นแบบให้กับชุมชนท่องเที่ยวอื่นที่สนใจระบบการจัดการท่องเที่ยวที่ประสบผลสำเร็จ และถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จในรูปแบบของสื่อ e-book เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สำหรับนักวิชาการและผู้สนใจ ในการศึกษาเรียนรู้ การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตและผลลัพธ์ของงานวิจัยตามระบุในโครงการ ผู้วิจัยมีการศึกษาวิจัยดังประเด็นต่อไปนี้

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย เวลา สถานที่ทำการทดลอง

3.1.1. วิธีการดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เครื่องมือวิจัยเป็น แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประชุมกลุ่มย่อย มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มชุมชน และคนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางพลับ (หมู่ 4 บ้านบางพลับ) ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที มีจำนวนทั้งสิ้น 70 ครัวเรือน 223 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มประชากร จำนวน 15 คน เป็น ตัวแทนให้ข้อมูลสำคัญ จากกลุ่มคนชุมชน และคนท้องถิ่น ที่อยู่ภายในชุมชนบ้านบางพลับ ตลอดจนตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ และนักวิชาการ

ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากเหตุผลหลักได้แก่ ผู้วิจัยมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ ทำให้สามารถคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่สามารถตอบวัตถุประสงค์วิจัยได้ชัดเจนภายใต้กรอบระยะเวลาวิจัย จากกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ได้รายละเอียดจำนวน 15 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ทีมบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้ที่มีพื้นเพลำเนาอยู่ในชุมชนบ้านบางพลับ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพลับ ไม่ต่ำกว่า 3 ปี

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวภายในชุมชนบางพลับ จำนวน 5 คน ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการค้าขายสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยวภายในชุมชนไม่ต่ำกว่า 3 ปี มีภูมิลำเนาเป็นคนในชุมชนบ้านบางพลับ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มองค์กร ตัวแทนส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและนโยบายการท่องเที่ยวภายในชุมชนบางพลับ อำเภอบางคนที จำนวน 4 ท่าน ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลบางคนที สมุทรสงคราม และผู้แทนจากสำนักงานการพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด

จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณลักษณะดังตารางที่ 3.1 ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง (15 คน)	เกณฑ์การคัดเลือกเข้า (คุณลักษณะ)	เกณฑ์การคัดออก
กลุ่มที่ 1 1. กลุ่มทีมบริหารการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 6 คน	1. เพศชายหรือหญิง 2. อายุ 25 ปีขึ้นไป 3. มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนบ้านบางพลับ อำเภอ บางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม 4. มีบทบาทหน้าที่ หรือมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพลับ อย่างน้อย 3 ปี 5. ยินดีและเต็มใจในการเข้าร่วมวิจัย ให้ข้อมูลอัน เป็นประโยชน์ในการเผยแพร่การพัฒนาการ ท่องเที่ยวชุมชนบางพลับ	ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรม วิจัย (การสัมภาษณ์ และการ ประชุมกลุ่มย่อย) ได้ตาม กำหนดนัดหมายจากผู้วิจัย ติดภารกิจ/ไม่อยู่ในช่วง ดำเนินการวิจัย หรือไม่สะดวก ในการให้ข้อมูล
กลุ่มที่ 2 2. กลุ่มผู้ประกอบการ ท่องเที่ยวภายในชุมชน บางพลับ จำนวน 5 คน	1. เพศชายหรือหญิง 2. อายุ 25 ปีขึ้นไป 3. มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนบ้านบางพลับ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม 4. มีการประกอบการสินค้าในชุมชนเพื่อจำหน่าย นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน หรือจัดการด้าน กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อนำเสนอนักท่องเที่ยว ภายในชุมชนบางพลับ	ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรม วิจัย (การสัมภาษณ์ และการ ประชุมกลุ่มย่อย) ได้ตาม กำหนดนัดหมายจากผู้วิจัย ติดภารกิจ/ไม่อยู่ในช่วง ดำเนินการวิจัย หรือไม่สะดวก ในการให้ข้อมูล

	5. ยินดีและเต็มใจในการเข้าร่วมวิจัย ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบางพลับ	
กลุ่มที่ 3 3.กลุ่มองค์กร ตัวแทนส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว	1. เพศชายหรือหญิง 2. อายุ 25 ปีขึ้นไป 3. ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ในสังกัดพื้นที่องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน หรือมีส่วนในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนในสมุทรสงคราม 4. ยินดีและเต็มใจในการเข้าร่วมวิจัย	ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมวิจัย (การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย) ได้ตามกำหนดนัดหมายจากผู้วิจัย ตัดภารกิจ/ไม่อยู่ในช่วงดำเนินการวิจัย หรือไม่สะดวกในการให้ข้อมูล

ตารางที่ 3.1 เกณฑ์การคัดเลือกเข้า (คุณลักษณะ) และการคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง: จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีกำหนดวิธีในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- จัดเตรียมเอกสารชี้แจงและเชิญชวนกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมงานวิจัย เอกสารได้แก่ หนังสือราชการจากหน่วยงานถึงกลุ่มตัวอย่าง พร้อมแนบ รายละเอียดโครงการ ผลลัพธ์และประโยชน์ของโครงการในเชิงการพัฒนาสังคมและการท่องเที่ยว รายละเอียดกิจกรรมวิจัยที่กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วม สถานที่ทำการวิจัย ระยะเวลา เป็นต้น ผู้วิจัยส่งเอกสารเบื้องต้น (ทางไปรษณีย์ หรือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ email ไปยังกลุ่มตัวอย่าง)
- ผู้วิจัย ทำการนัดหมายกับกลุ่มตัวอย่าง ไปยังสถานที่วิจัย (พื้นที่วิจัย) ตามนัดหมายที่กลุ่มตัวอย่างสะดวก ใช้สถานที่รู้สึกปลอดภัยในการให้ข้อมูล ตามที่กลุ่มตัวอย่าง (ชุมชน) เสนอแนะ
- ผู้วิจัย นำเอกสารชี้แจงกิจกรรมวิจัย และเอกสารยินยอม (Consent form) เข้าร่วมงานวิจัย โดย ผู้วิจัย (หัวหน้าโครงการ) เป็นผู้ชี้แจงโดยตรงกับกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2 ระยะเวลาในการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนประเภทงบรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2566

กำหนดระยะเวลาในการวิจัย กรอบระยะเวลาในการทำวิจัยจึงดำเนินการ 1 ปี

วันที่เริ่มต้น 1 ตุลาคม 2565 วันที่สิ้นสุด 30 กันยายน 2566

ทั้งนี้เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ จึงได้ขยายระยะเวลา จำนวน 2 รอบ

ขยายระยะเวลาวิจัยช่วงนี้ 1 ตุลาคม – ธันวาคม 2566

ขยายระยะเวลาวิจัยช่วงที่ 2 มกราคม – เมษายน 2567
 งานวิจัยดังกล่าวจึงสิ้นสุดในกระบวนการวิจัย เมษายน 2567
 รวมระยะเวลาการทำวิจัยทั้งสิ้น 1 ปี 6 เดือน

3.1.3 สถานที่ทำการทดลอง (พื้นที่วิจัย)

ผู้วิจัยศึกษาพื้นที่ ชุมชนบ้านบางพลับ ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยในเครือข่ายการพัฒนาวิชาการและวิจัย ของ มทร.พระนคร

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บข้อมูล

- (1) เครื่องมือวิจัย วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีกระบวนการเก็บข้อมูลวิจัยโดยการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย เครื่องมือวิจัย มีดังนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview form) จากการทบทวนวรรณกรรมประเด็นกรอบการทอ่งเกี่ยวโดยชุมชน สร้างแบบสอบถามภายใต้กรอบการประเมินการทอ่งเกี่ยวโดยชุมชน จำนวน 5 ประเด็นได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

ด้านที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

ด้านที่ 4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ด้านที่ 5 ด้านคุณภาพการบริการการทอ่งเกี่ยวโดยชุมชน

ทั้งนี้จากเกณฑ์ทั้ง 5 ด้านดังกล่าว ผู้วิจัย ได้ทำการปรับเป็นคำถามจำนวน 2 หมวด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูลครบทุกมิติ 5 ประเด็นข้างต้น โดยแบ่งข้อคำถามเป็น สองตอนได้แก่

ตอนที่ 1 พื้นฐานข้อมูลการบริหารงานการทอ่งเกี่ยวโดยชุมชน ชุมชนบ้านบางพลับ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะด้านความสำเร็จและการเป็นต้นแบบการทอ่งเกี่ยวโดยชุมชน

1.2 แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group form) จากประเด็นกรอบการประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน นักวิจัยได้แบ่งคำถามออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

ข้อ 1 สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับในปัจจุบัน ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ข้อ 2 สรุปประเด็น หัวใจหลัก ของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับที่ประสบผลสำเร็จและสามารถเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นๆ ได้

ข้อ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation method) โดยตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล ในการตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูล อาทิ ไปทดลองสัมภาษณ์ประเด็นใดประเด็นหนึ่งในเครื่องมือ ในพื้นที่เดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน จะให้ข้อมูลเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อให้แน่ใจว่าคำถามเหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล และตรงกับวัตถุประสงค์วิจัย หลังจากนั้นส่งตรวจประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาการท่องเที่ยวจำนวน 2 ท่านตรวจสอบ และนำเครื่องมือที่ได้ ไปทดลองเก็บ Try out จำนวน 3 ครั้ง ได้ค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.98 และปรับแก้รอบสุดท้าย ก่อนนำเครื่องมือไปลงพื้นที่จริง

(2) กระบวนการเก็บข้อมูล

2.1 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการนัดหมายกลุ่มตัวอย่างตามกำหนดระยะเวลาเบื้องต้น ส่งแบบสัมภาษณ์และแบบยินยอมในการให้ข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบรับการนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลตามนัดหมาย

กิจกรรมการสัมภาษณ์: สัมภาษณ์ทีละท่าน ตามนัดหมาย ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 40-60 นาทีต่อท่าน สำหรับ สถานที่ในการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์: ห้องประชุมเล็ก ณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านบางพลับ บ้านสวนแสงตะวัน

2.2 การประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ผู้วิจัยนัดกลุ่มตัวอย่าง ตามจำนวนที่ได้คัดเลือกแบบเจาะจง เข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มย่อย ส่งแบบประชุมกลุ่มย่อยและนัดหมายหัวข้อในการประชุมไปยังกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้าร่วมกิจกรรม รับประทานเบื้องต้น และผู้วิจัยทำการอธิบาย ความเข้าใจ เป้าประสงค์ของการประชุมกลุ่มย่อยในมิติการพัฒนางานวิจัย และนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการทำกิจกรรม ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มประชุมกลุ่มย่อย เป็น

จำนวนกลุ่มขนาดกลาง 15 คน ผู้วิจัยจึงทำการอธิบายด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อลงพื้นที่วิจัย ในการนัดหมาย ให้เป็นไปตามความสะดวกของกลุ่มตัวอย่างทุกท่าน

กิจกรรมในการประชุมกลุ่มย่อย เป็นลักษณะกิจกรรมการประชุม ใช้เวลาประมาณ 60 นาที นำโดยผู้วิจัย และให้กลุ่มตัวอย่าง หรือตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ตามหัวข้อจากแบบการประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูล เพื่อวิเคราะห์และเรียบเรียงรายงานวิจัย สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล กิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย ณ ห้องประชุมเล็ก ณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านบางพลับ บ้านสวนแสงตะวัน ซึ่งมีลักษณะเป็นห้องประชุมของชุมชน

2.3 การบันทึกเสียง ผู้วิจัยมีการบันทึกเสียงในกิจกรรมสัมภาษณ์ และประชุมกลุ่มย่อย โดยผู้วิจัยกำหนดบันทึกไฟล์เป็นรหัส Code แทนชื่อของผู้ให้ข้อมูล (อาทิ PO1) ไฟล์ดังกล่าว ถูกเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลของผู้วิจัย และตั้งรหัสลับในการเข้าถึงไฟล์ เมื่อผู้วิจัยเรียบเรียงข้อมูล ส่งรายงานวิจัยแล้ว ไฟล์ดังกล่าวจะถูกทำลายไปภายในระยะเวลา 1 ปี นับจากสิ้นสุดการวิจัย

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โครงการวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการระบวนการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) ตามวิธีการของงานวิจัยแบบคุณภาพ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล มาถอดเทป (Transcribe) เรียบเรียงชุดข้อมูล เป็นประเภท หมวดหมู่ ตามคำสำคัญ
2. ประมวลผล เรียบเรียงผลจากการวิจัย กำหนดเป็น Code แต่ละหัวข้อ และทำการวิเคราะห์โดยผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในเชิงวิชาการสาขาการท่องเที่ยว
3. จัดหมวดหมู่ของข้อมูลวิจัย ตัดข้อมูลที่ไม่มีจำเป็นออก จากนั้น ผู้วิจัยซึ่งเชี่ยวชาญในสายงานการท่องเที่ยว ทำการตีความ (Interpret)
4. ทำการสรุป โดยหาข้อเชื่อมโยงผลวิจัยที่ได้รับ เชื่อมโยงกับข้อมูลหลักฐานที่พบจากการเก็บผลวิจัย และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
5. วิเคราะห์ และอภิปรายผลการวิจัย เรียบเรียงสรุปผล จัดทำรายงานข้อมูลผลวิจัย

3.4 สรุปแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

จากกระบวนการวิจัยข้างต้น สรุปตารางกรอบวิธีการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วิธีการวิจัย: วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) สัมภาษณ์เชิงลึก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประชุมกลุ่มย่อย

วัตถุประสงค์	เครื่องมือวิจัย วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย 15 ท่าน
1. เพื่อศึกษาต้นแบบ และถอดบทเรียนความสำเร็จของระบบกลไกการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบางพลับ	<u>แบบสัมภาษณ์ / แบบบันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และบันทึกประชุม</u> - สัมภาษณ์เชิงลึก - เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียนความสำเร็จ	ผู้นำชุมชน ทีมงานบริหารชุมชน หน่วยงานภาครัฐ
2.2 เพื่อถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จ ในรูปแบบของสื่อ e-book เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	<u>แบบบันทึกประชุมกลุ่มย่อย</u> - จัดเวทีประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสรุปตรวจสอบข้อมูล การนำเข้าสู่ระบบ e-book และสรุปรูปแบบข้อมูล e-book ที่น่าสนใจร่วมกับชุมชนเตรียมจัดทำ และเผยแพร่	ผู้นำชุมชน ชุมชน (+ทีมสารสนเทศ)

ตารางที่ 3.2 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

3.5 จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ งานวิจัยเล่มนี้ ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาจริยธรรมวิจัยตามข้อกำหนดโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่ายภูมิภาค มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากลได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP ณ วันที่ 5 มกราคม 2567

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลวิจัย ตามโครงการวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

4.1. ผลสรุปต้นแบบความสำเร็จของระบบกลไกการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบางพลับ

จากการเก็บข้อมูลวิจัย ผลวิจัย สรุปข้อมูลจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพลับ มีระบบ และกลไกการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน อ้างอิงตามเกณฑ์ของ คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2562) สรุปผลวิจัยได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน กลไกบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนยั่งยืน ณ บ้านบางพลับ เป็นระบบการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นโดยกลุ่มชุมชน ก่อตั้งโดย ครูสมทรง แสงตะวัน ครูและเกษตรกรภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้นำร้องการปลูกสวนส้มโอและสวนผลไม้แบบปลอดสารพิษของชุมชน ตำบลบางพรหม และนำชุมชนชาวสวนจัดตั้ง การท่องเที่ยวโดยชุมชน เน้นการนำเสนอวิถีชีวิตชุมชนแบบพอเพียงเชิงเกษตร มีกิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการโดยกลุ่มชาวสวนในชุมชน ซึ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน นำโดย คุณทรงยศ แสงตะวัน เป็นผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว โดยยึดหลักการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แบบยั่งยืน ให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิต มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความสุขจากการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน เน้นให้การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริมจากกิจกรรมหลักในวิถีชาวเกษตร ส่งเสริมการอนุรักษ์ลดผลกระทบจากการท่องเที่ยว และเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในชุมชน

ภาพที่ 4.1 การประชุมเพื่อการบริหารจัดการชุมชน

ที่มา: ชุมชนบางพลับ (2566)

จากภาพ 4.1 แสดงถึงการประชุมเพื่อการบริหารจัดการชุมชน นำโดยผู้นำชุมชน และกลุ่มครัวเรือนการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แบบ

ส่งเสริมสิ่งแวดล้อม โดยการประชุมดังกล่าวมีการสรุปกิจกรรม จำนวนนักท่องเที่ยว และชี้แจงการจัดเก็บรายได้ของชุมชนแบบกระจายรายได้เพื่อพัฒนาชุมชน

ภาพที่ 4.2 แผนภาพบุคลากรของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
ที่มา: เว็บไซต์ Thailand Village Academy (2021)

จากภาพ 4.2 เกี่ยวกับบุคลากรของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นำโดยคุณทรงยศ แสงตะวัน ผู้นำชุมชน บริหารจัดการท่องเที่ยว และจดทะเบียนธุรกิจในนาม “บ้านสวนสวนแสงตะวัน” ให้บริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว จัดบริการอาหารและเครื่องดื่ม จำหน่ายสินค้าของที่ระลึกของชุมชน ตลอดจนกิจกรรมภายในศูนย์เรียนรู้และชุมชนท่องเที่ยว จากภาพจะเห็นได้ว่า มีความร่วมมือกับคนในชุมชน แบ่งบทบาทหน้าที่ที่กันชัดเจน ตามลักษณะการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งในด้าน การสื่อความหมายท่องเที่ยวชุมชนโดยนักสื่อความหมาย ปราชญ์ชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเกษตรในแต่ละรูปแบบ เช่น เกษตรปลูกส้มโอ การเกษตรทำน้ำตาลมะพร้าว การทำอาหารท้องถิ่น คาวหวานตำรับโบราณผสวนท้องถิ่น ภูมิปัญญาการทำผลไม้กลับชาติ การทำวุ้นจุฬาจากसानไม้ไผ่ การแปรรูปผลไม้ในสวนให้มีรสชาติอร่อย และการเผาถ่านจากผลไม้เหลือทิ้งในสวน ซึ่งในแต่ละองค์ความรู้

เชื่อมโยงเกี่ยวกับ การจัดการเกษตรยั่งยืน และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่นำโดยปราชญ์ชุมชนทำงานร่วมกันกับกลุ่มเครือข่ายคนในชุมชน

ในประเด็นด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวนี้ จากข้อมูลสัมภาษณ์ ยืนยันว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพลับ มีกระบวนการจัดการที่เน้นการเสริมศักยภาพคนในชุมชนร่วมกัน และรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างเป็นธรรม ภายใต้คำขวัญของการท่องเที่ยวในชุมชน คือ “ชุมชนบ้านบางพลับ ชุมชนคุณธรรม” และวิสัยทัศน์ ของชุมชนที่ระบุว่า

“การท่องเที่ยวจะยั่งยืนไม่ได้หากคนในชุมชนไม่เห็นคุณค่า ความสำคัญในมรดกของภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่บรรพบุรุษได้สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน” (P02)

และตัวอย่างข้อมูลสนับสนุนที่เก็บข้อมูลมาจากกลุ่มชุมชนดังตัวอย่างนี้

“ชุมชนเราเน้นกระบวนการจัดการที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนนำเสนอความคิด มีการจัดการประชุม เครือข่ายชุมชนเพื่อผลักดันกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นเกษตรและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” (P01)

“ชุมชนเราเน้นตามคอนเซ็ปต์ ชุมชนคุณธรรม คือ เน้นการกระจายรายได้ให้เป็นธรรม มีการนำเข้ากองทุนหมู่บ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน” (P05)

“ชุมชนเราเกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชนเพื่อบริหารจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน เมื่อบ้านไหนมีรายได้มา เราก็มีการจัดเข้ากองทุนหมู่บ้าน แบ่งรายได้ กระจายกันอย่างเป็นธรรม” (P08)

ซึ่งจากวิสัยทัศน์ ของชุมชนและข้อมูลดังกล่าว ชุมชนมีพันธกิจร่วมกันสามารถสรุปได้ดังนี้

“ชุมชนบ้านบางพลับจะมีการประชุมเพื่อบริหารจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ทางการท่องเที่ยว การบริหารจัดการ หรือความรู้ในเชิงเกษตรใหม่ๆ หรือหากชุมชนมีปัญหาใด ก็จะมาถ่ายทอดและร่วมรับฟัง แก้ไขปัญหาาร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และมีการรับผลประโยชน์ร่วมกันด้วยความยุติธรรม” (ชุมชนบ้านบางพลับ 2566)

จากข้อมูลที่ชุมชนบางพลับให้กับผู้วิจัย ระบุ การบริหารจัดการโดยมีการจัดประชุมชุมชนนั้นจะมีการจัดประชุม ทุกวันจันทร์สุดท้ายของแต่ละเดือน ในช่วงเย็น ราว 18.00 ซึ่งจะมีเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนใกล้เคียงระดับจังหวัดมาแลกเปลี่ยนและร่วมประชุมด้วย ซึ่งในการประชุมดังกล่าว เน้นการประชุมเพื่อพบปะหารือและพัฒนา จะไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายใดในการประชุม องค์กรประชุมของแต่ละ

ละชุมชนมาด้วยใจรักในการพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แสดงความมีน้ำใจกันโดยการแบ่งปันอาหารจากชุมชนมารับประทานร่วมกันด้วยมิตรไมตรีใจ จากการรวมตัวในการประชุม เป็นพลังขับเคลื่อนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้มีความสามัคคีในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปพร้อมกัน ชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยชุมชนบ้านบางพลับ มีการเปิดจัดตั้งเป็น “ศูนย์การเรียนรู้มหาวิชาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม” รวบรวมองค์ความรู้จากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและจากประสบการณ์ เพื่อให้ไม่สูญหาย

โดยสรุปประเด็นด้านการบริหารจัดการที่ยั่งยืน สามารถสรุปแนวทางการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพลับดังนี้

1. มีกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการริเริ่ม ดำเนินการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน และบริหารจัดการแบบทุกครัวเรือนในชุมชน รับประทานอาหาร ทัศนกร่วมกันในการเปิดรับนักท่องเที่ยว
2. คนในชุมชน มีส่วนร่วมในการริเริ่มและสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เน้นกิจกรรมท่องเที่ยวบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชน เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิถีชีวิตชุมชน
3. มีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนให้กับคนในชุมชน ตามหลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อาทิ มีประธาน หรือผู้นำชุมชน นักสื่อความหมาย มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ประชาชน ชุมชน และมีการจัดการประชุมชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพพื้นที่และกิจกรรมท่องเที่ยว และมีการรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทุกคนอย่างเท่าเทียม
4. กิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์ในชุมชน มีการเก็บค่าเข้าชมกิจกรรมจากนักท่องเที่ยวเป็นรายหัว เพื่อจัดสรร กระจายรายได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
5. มีกองทุนชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิตคนในชุมชน รายได้ส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยว หักเข้ากองทุน เพื่อพัฒนาชุมชนตามหลัก “ชุมชนคุณธรรม”

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

ในประเด็นด้านเศรษฐกิจของชุมชนบ้านบางพลับ จากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบแบ่งผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ผลวิจัยได้ข้อสรุปดังนี้

1. มีคุณภาพด้านการกำหนดราคาสินค้าและมาตรฐานราคาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของชุมชน ชุมชนมีการระบุ ราคาสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน สะท้อนถึงความโปร่งใสในการกำหนดราคาสินค้าท่องเที่ยวชุมชนที่ชัดเจน เป็นธรรม และมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ระบุราคาค่าบริการและสินค้าทางการท่องเที่ยว ได้รับข้อมูลจากชุมชนดังรายการต่อไปนี้

ตารางข้อตกลงร่วมการกำหนดราคาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวภายในชุมชน

รายการสินค้าและบริการการท่องเที่ยว	ราคา
1. การบรรยายประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านบางพลับ (ประมาณ 30 นาที) ณ จุดศูนย์ชุมชนบ้านบางพลับ (บ้านสวนแสงตะวัน)	บรรยายและต้อนรับฟรี ณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้แก่ทุกกรุ๊ปที่เข้าชม
2. ภูมิปัญญาสวนเกษตร เรียนรู้วิถี “มะพร้าว” การทำน้ำตาลมะพร้าวแท้ และสาธิตการทำน้ำตาลมะพร้าว	ท่านละ 600 บาท (รับกรุ๊ป 1-100 คน)
3. เรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน “การทำผลไม้กลับชาติ” และการแปรรูปผักและผลไม้ริมรั้วที่มีรสขมให้กลับมีรสชาติหวานอร่อย	ท่านละ 600 บาท (รับกรุ๊ป 1-100 คน)
4. การเผาถ่านจากผลไม้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับถ่านและผลไม้เหลือทิ้งจากสวน	ท่านละ 600 บาท (รับกรุ๊ป 1-100 คน)
5. ฐานการเกษตร เลือกตามรายการที่สนใจเรียนรู้ได้ เช่น การปลูกสมอ ปลอดภัยสารพิษ การเพาะถั่วงอกมือถือ การเพาะเห็ดในโอง การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ประโยชน์จากขี้แดดนาเกลือ หรือสารสกัดจากธรรมชาติไล่แมลง	ท่านละ 600 บาท ต่อ 1 ฐานความรู้ (รับกรุ๊ป 1-100 คน) บางรายการมีค่าวัสดุ เพิ่มท่านละ 20 บาท
6. ฐานเรียนรู้การทำขนมไทยโบราณ ไตแก ขนมขอม่วง ขนมรังไร ขนมลูกชุบ ขนมสลิ่ม หรือการทำขนมไทยอื่นๆ	ท่านละ 600 บาท ต่อ 1 ฐานความรู้ (รับกรุ๊ป 1-100 คน) ค่าวัสดุ เพิ่มท่านละ 20 บาท
7. ฐานเรียนรู้ อาหารไทยโบราณ และอาหารท้องถิ่น	ท่านละ 600 บาท (รับกรุ๊ป 1-100 คน) ค่าวัสดุแยกต่างหาก ตามแต่ชนิดของอาหาร

8. การทำไข่เค็มจากดินจอมปลวก	ท่านละ 600 บาท (รับกลุ่ม 1-100 คน)
8. กิจกรรมงานหัตถกรรมภูมิปัญญาชาวบ้าน อาทิ การจักสาน ทางมะพร้าว การทำว่าวจุฬา การทำเครื่องดนตรีไทยประเภทซอ จากกะลามะพร้าว	ท่านละ 600 บาท ต่อ 1 ฐานความรู้ (รับกลุ่ม 1-100 คน) ค่าวัสดุ เพิ่มท่านละ 20 บาท
9. การทำน้ายาล้างจานชีวภาพ	ท่านละ 600 บาท (รับกลุ่ม 1-100 คน) ค่าวัสดุ เพิ่มท่านละ 20 บาท
10. องค์กรความรู้จากการทำบัญชีครัวเรือนชุมชน	ท่านละ 600 บาท (รับกลุ่ม 1-100 คน)

หมายเหตุ: ราคาดังกล่าว หากจำนวนนักท่องเที่ยว 100 คนขึ้นไป คิดเป็นท่านละ 1,000 บาท

ตารางที่ 4.1 ข้อตกลงร่วมการกำหนดราคาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวภายในชุมชน

ที่มา: ชุมชนบ้านบางพลับ (2566)

จากตารางที่ 4.1 จะเห็นได้ว่า ชุมชนบ้านบางพลับมีการกำหนดราคาสินค้าที่ชัดเจน ประเด็นการจัดสรรค่าใช้จ่าย ชุมชนระบุว่า มีการจัดสรรค่าใช้จ่าย ค่าวิทยากรของแต่ละคน (ปราษฎ์ชาวบ้าน) จะได้รับค่าวิทยากรตามฐานที่มีการศึกษาดูงาน ในแต่ละคณะที่ทำการจองบริการเข้ามายังชุมชน ซึ่งมีข้อกำหนดว่า วิทยากรจะต้องเป็นบุคลากรภายในชุมชนเท่านั้น เพื่อการบริหารจัดการรายได้ทางเศรษฐกิจของชุมชนอย่างเท่าเทียม

รายได้ทางการให้บริการการท่องเที่ยว ดังปรากฏตาราง 4.1 ยังสะท้อนถึงการสร้างรายได้ของชุมชนผ่านการบริหารจัดการให้บริการนำเที่ยวโดยข้อตกลงของกลุ่มชุมชน และนอกเหนือจากตารางดังกล่าว ชุมชน ในบางครัวเรือน ยังรับจัดบริการที่พักให้แก่ักท่องเที่ยว (โฮมสเตย์) อาทิ โฮมสเตย์บ้านสวนแสงตะวัน พร้อมบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เข้าจักรยานปั่นรอบชุมชนชมสวน ไร่รองรับกลุ่มนักท่องเที่ยว ที่ต้องการมาสัมผัสวิถีชีวิตอีกด้วย

นอกจากนี้ จากข้อมูลสัมภาษณ์ ผลการวิจัยระบุ รายได้หลักทางเศรษฐกิจชุมชนส่วนหนึ่งมาจากภาคการเกษตร อันเป็นฐานอาชีพเดิมของชุมชน จัดจำหน่ายผลไม้ราคาหน้าสวน ซึ่งเป็นผลไม้ปลอดสารพิษ ได้แก่ ส้มโอ และลิ้นจี่อัมพวาของแท้ (ตามฤดูกาล) กล้วย ส้ม นอกจากนี้ การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสวน อาทิ น้ำตาลมะพร้าว น้ำตาลมะพร้าวแบบผง น้ำหวานช็อคโกแลตมะพร้าว น้ำไซเดอร์จากน้ำมะพร้าว ไชร์ปั่นน้ำตาลมะพร้าว น้ำผึ้งดอกลิ้นจี่ โลชั่นและสบู่จากดอกส้มโอ ซึ่งนับเป็นผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษ (Organic) ที่ทางกลุ่มชุมชน นำโดยผู้นำบ้านสวนแสงตะวันจัดจำหน่ายบริเวณศูนย์เรียนรู้ เพื่อสร้างรายได้แก่ครัวเรือนและชุมชน นอกจากนี้ยังอนุญาตให้กลุ่มเครือข่ายชุมชนอื่น นำ

ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของสมุทรสงครามมาร่วมวางจำหน่ายในศูนย์เรียนรู้ด้วย อาทิ เกลือสมุทรสงครามและดอกเกลิอ สบู่และแชมพูสมุนไพรของชุมชนในเครือข่าย ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงการกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนใกล้เคียง เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายเข้มแข็ง และพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน

2. มีการจัดสรรประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชุมชนและการจัดทำบัญชีชุมชน เพื่อพัฒนาสังคมในชุมชนบ้านบางพลับอย่างชัดเจน จากข้อมูลของชุมชน ระบุมีเกณฑ์ซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชนอย่างยั่งยืนดังต่อไปนี้

- มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ภายในชุมชนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ดำเนินการเป็นระบบ
- มีการกระจายรายได้สู่ชุมชนจากการขายสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว รับผิดชอบต่อชน (รายได้)ร่วมกันอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม
- เปิดโอกาสให้ชุมชนภายในมีส่วนร่วมในการนำสินค้ามาจำหน่ายที่ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ตลอดจนชุมชนในเครือข่ายสามารถวางจำหน่ายสินค้าในชุมชนได้
- จัดการบริหารงานร่วมกัน โดยจัดให้มีการประชุมทุกวันจันทร์สัปดาห์ละครั้ง เพื่อนำเสนอรายงานข้อมูลทางการท่องเที่ยว การเกษตรแบบใหม่ หรือภูมิปัญญาต่างๆ มีการนำเสนอข้อมูลใหม่ๆ แลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์เพื่อการพัฒนาชุมชน และพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือชี้แจงปัญหาที่อาจพบ และร่วมคิด ร่วมกันแก้ไขและร่วมกันตัดสินใจ มีส่วนในการช่วยกัน รับฟังปัญหาและร่วมกันแก้ไข
- มีการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนเป็น เจ้าบ้านที่ดี ต้อนรับนักท่องเที่ยว ยินดีและเต็มใจในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ
- มีการจัดงานสามัคคีร่วมกัน และให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ตามเทศกาลต่างๆ โดยเฉพาะงานบุญ อาทิ การจัดตั้งกองกฐิน กองงานบุญต่างๆ หรือร่วมใจกันสามัคคีอนุรักษ์ประเพณีที่ดั่งงาม อาทิ ประเพณี ตักบาตรขนมครกของทางวัดในชุมชนเป็นต้นฯ
- มีการจัดตั้งตลาดชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าภายในชุมชนและชุมชนเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างมิตร ความสามัคคี และกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน รวมถึงสร้างบรรยากาศที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยว
- ประเด็นด้านบัญชีชุมชน มีบัญชีของชุมชนที่จัดตั้งร่วมกันเพื่อเป็นกองทุนรายรับ รายจ่ายชุมชนอย่างชัดเจน มีผู้ดูแล และเปิดเผยเพื่อผลประโยชน์ของคนในชุมชนอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้

3. คนในชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพความพร้อมในเชิงเศรษฐกิจ และการตลาด อาทิ มีการเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนเรื่องการตลาด การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาเครือข่ายชุมชน ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐบาลในการผลักดันเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนสร้างพื้นที่ตลาดเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน ดังสรุปดังนี้

- การเข้าร่วมอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาคนในชุมชนด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาท่องเที่ยว การบริหารจัดการเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวอันเป็นผลผลิตจากงานวิจัย การได้รับการอบรมจากหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับมิติทางการเกษตร เป็นต้น
- การพัฒนาความรู้และทฤษฎีใหม่ๆ เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์และสินค้าทางการท่องเที่ยว
- การพัฒนาการตลาด การขายสินค้าทางการท่องเที่ยวออนไลน์ เพื่อก้าวทันเทคโนโลยี
- สร้างการร่วมมือกับทีมวิจัยจากทางมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษา ในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เพื่อพัฒนา ส่งเสริมเศรษฐกิจทางการท่องเที่ยว
- ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หรือมหาวิทยาลัย ในการนำนวัตกรรมใหม่ มาปรับใช้ในการบริการเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือ เพื่อพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้ก้าวทันนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ

โดยสรุป ชุมชนบ้านบางพลับ มีระบบการจัดการทรัพยากรเพื่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ มีการร่วมกันคิดร่วมกันสร้างระบบและมาตรฐานราคาร่วมกัน ภายใต้กฎ กติกา ตลอดจนมีการจัดสรรปันส่วนรายได้ทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม เพื่อพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีร่วมกัน

ด้านที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

ในด้านการอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรม สำหรับชุมชนบางพลับ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชุมชนพบว่า เป็นชุมชนเข้มแข็งในเชิงอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมลำดับแรก ส่วนทางวัฒนธรรมชุมชน เป็นสิ่งที่คนรุ่นดั้งเดิมพยายามปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่ มีสำนึกรักบ้านเกิด เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้รับการถ่ายทอด เพื่อเป็นตัวแทนของชุมชน เป็นคนรุ่นใหม่ นับเป็นกระบวนการหล่อหลอมและถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาแบบรุ่นสู่รุ่น เน้นให้รุ่นเยาวชนรู้จักรักวัฒนธรรมท้องถิ่น และสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน ระบุดังตัวอย่างนี้

“ชุมชนเราเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก่อน นักท่องเที่ยวที่เข้ามาต้องเคารพ กฎ กติกาที่ชุมชนตั้งไว้ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมดั้งเดิมของเรา” (P02)

“ในชุมชนมีกฎ กติกา ระบุชัดเจนตามป้าย นักท่องเที่ยวที่เข้ามา ส่วนใหญ่เคารพกฎกติกาดี ไม่มีปัญหาใดในการทำลายสิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรม” (P03)

“กิจกรรมหลายอย่างในชุมชนเราเน้นให้นักท่องเที่ยวช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม และเพลิดเพลินไปในตัว เช่น ผลไม้เหลือทิ้งในสวน เก็บมาทำถ่านผลไม้ได้ ทำปุ๋ยชีวภาพได้ ไม่น่าเสียดายเป็นขยะ เป็นวิถีภูมิปัญญาชาวบ้านของเราที่ต้องสืบทอดวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม” (P05)

“ประเพณีที่ดั้งเดิมในชุมชนเรายังคงอนุรักษ์ไว้ ทางชุมชนมีกิจกรรมร่วมกับ วัด โรงเรียนของชุมชนเสมอ ตามแนวทาง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) อย่างเช่นมีงานทำบุญประจำปี ตักบาตรร่วมกัน มีประเพณีตักบาตรขนมครกที่นี่ที่เดียวเท่านั้น ในงานบุญคนในชุมชนยังอนุรักษ์วัฒนธรรม ร่วมกันแต่งกายผ้าไทย สวยงามไปวัด” (P07)

“ลูกหลานในชุมชนจะถูกปลูกฝังโดยรุ่นพ่อแม่หรือปู่ย่าตายาย ให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชน ทั้งด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีมัคคุเทศก์น้อย มีกิจกรรมร่วมกับครอบครัวในเรื่องภูมิปัญญา และวัฒนธรรม” (P09)

“สิ่งสำคัญคือการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ของเราก็พยายามปลูกฝัง ให้มีสำนึกรักบ้านเกิดถ่ายทอดวิชาเกษตรกร และการจัดการกิจกรรมต่างๆ เพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน” (P10)

จากปรากฏตัวอย่างข้อมูลจากชุดสัมภาษณ์ดังกล่าว สะท้อนถึงความตระหนักในเชิงอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของวิถีไทยในแบบของชุมชน ชุมชนมีความเข้มแข็งระหว่างเครือข่ายทางวัฒนธรรมพื้นฐาน อันได้แก่ บ้าน วัด และโรงเรียน ในการสร้างกิจกรรมร่วมกันเชิงอนุรักษ์ อาทิ ประเพณีงานบุญต่างๆ งานวัด มีการร่วมกับทางวัด อนุรักษ์ประเพณีต่างๆ เชิงศิลปวัฒนธรรม

นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มชุมชนและประชุมกลุ่มย่อย สามารถสรุปแนวทางการอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชุมชนบางพลับได้ดังนี้

1. มีการสร้างความเข้มแข็งระหว่างเครือข่ายชุมชน และวัฒนธรรมองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในชุมชน เช่น ประเพณีตักบาตรขนมครกและน้ำตาลทราย โดยชุมชนตำบลบางพรหม ซึ่งนับรวมถึงกลุ่มชุมชนบ้านบางพลับ ที่อยู่ในเขตตำบล ร่วมกับเครือข่ายชุมชน วัดแก่น

จันทร์เจริญ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลบางพรม กรมพัฒนาชุมชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสมุทรสงคราม และ สำนักงานส่งเสริมวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่ง ประเพณีนี้จัดทุกวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี และในงานดังกล่าวจะมีการทำบุญตักบาตรด้วยขนม ครกและน้ำตาลทราย มีซุ้มกิจกรรม วัฒนธรรม รวมถึงการออกร้านค้าชุมชนมากมายในงาน

2. มีความเข้มแข็งของกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมสร้างสรรค์ ต่างๆ ในชุมชน ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ช่วยสร้างความตระหนักในศิลปวัฒนธรรม รวมถึง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การเรียนรู้การทำขนมไทยโบราณ การเรียนรู้วิถีการแปรรูปผักและ ผลไม้ตามแบบวิถีท้องถิ่น หัตถกรรมจักสาน และการทำว่าวจุฬา ซึ่งนับเป็นปราชญ์และภูมิปัญญา ชาวบ้านที่น่าวัสดุท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่า

3. คนในชุมชนตระหนักและเข้มแข็งในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน และสืบทอดระหว่างรุ่น จากข้อมูลการสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์ พบว่า ชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องการถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่น ระหว่างบรรพบุรุษสู่รุ่นลูกหลาน ดังเห็นได้จาก ผู้นำชุมชนซึ่งเดิมมีการจัดการถ่ายทอดองค์ ความรู้ และแนววิถีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนสู่รุ่นลูก (ซึ่งนับเป็นคนรุ่นใหม่) และ ปัจจุบัน บริหารงานโดยคนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นคนในครอบครัว อีกทั้งคนในครอบครัวยังมีส่วนร่วม ช่วยคิด ช่วยทำ และช่วยบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการร่วมกันต้อนรับนักท่องเที่ยว สะท้อนถึงความ เข้มแข็งของชุมชนในการผ่องถ่ายวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในระหว่างครอบครัวเพื่อช่วยพัฒนาและ ส่งเสริมการท่องเที่ยว

4. ด้านฐานข้อมูลวัฒนธรรมชุมชน จากข้อมูลวิจัย ยังไม่พบแหล่งเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทาง วัฒนธรรมชุมชนในรูปแบบตัวอักษร หรือตำรา หรือห้องสมุดอย่างเห็นได้ชัด แต่ทั้งนี้ มีผลผลิตเกี่ยวกับ งานวิจัยและความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ จัดเก็บฐานข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับ วัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้านในรูปแบบของป้ายสื่อความหมาย ป้ายเทคโนโลยี และประเภท แผ่นพับ (Brochure) หรือโปสเตอร์ต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดข้อมูลที่ทางนักวิจัยหรือทีมพัฒนา จัดทำข้อมูล วัฒนธรรมร่วมกับชุมชน อาทิ เกี่ยวกับ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญา ชาวบ้าน และประเพณีของชุมชน

ด้านที่ 4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ผลวิจัยพบข้อบ่งชี้ชัดว่า ชุมชนบ้านบางพลับ เน้นกิจกรรมท่องเที่ยวแบบ Low-carbon Tourism สามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มได้เยอะสูงสุดถึง 200 คน แต่ในขณะเดียวกัน สร้างกิจกรรมท่องเที่ยวที่จำกัดระยะเวลา และเน้นให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ตระหนักเรื่องอนุรักษ์ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระหว่างกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการเรียนรู้ กิจกรรมต่างๆ ภายใต้งาน กติกาของชุมชน และ กิจกรรมจะไม่สร้างผลกระทบหรือทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่กลับส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดการหมุนเวียนพลังงานภายในชุมชน สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจตามปรากฏข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลระบุกิจกรรมในชุมชน มีจำนวน 20 ฐานการเรียนรู้ หลากกิจกรรมที่น่าสนใจ ลักษณะการริเริ่มฐานกิจกรรม เกิดจากอาชีพของคนในชุมชน และทรัพยากรพื้นฐานเป็นหลัก ดังปรากฏในข้อมูลการสัมภาษณ์

“กิจกรรมในชุมชน เน้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้วิถีชาวสวนกับเรา เรียนรู้ไปด้วยกัน เพลิดเพลิน และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม” (P03)

“กิจกรรมท่องเที่ยวพวกเราช่วยกันคิดขึ้นมาจากอาชีพของเราที่เป็นชาวสวน คิดว่า เราจะทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเข้ามาแล้วช่วยกันเรียนรู้ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ผลไม้ที่หล่นตามท้องสวน เรียนรู้นำมาเผาเป็นถ่านผลไม้ได้ มีประโยชน์ ไม่ต้องปล่อยเน่าทิ้งเป็นขยะ” (P04)

“กิจกรรมเรายังไม่ได้จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เรารับนักท่องเที่ยวได้มากเท่าที่ชุมชนจัดการได้ และเน้นว่าไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม” (P06)

“เน้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชม เข้ามาร่วมกิจกรรมกับชุมชน กิจกรรมสามารถปรับตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ และระยะเวลาของนักท่องเที่ยว แต่ทางเราจะเน้นให้เรียนรู้วิถีเกษตรยั่งยืน เข้ามาแล้วช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่สร้างขยะ ไม่สร้างผลกระทบให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนเรา” (P10)

ทั้งนี้จากการเข้าเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ในชุมชนตามกระบวนการวิจัย สามารถสรุปกลุ่มกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดการสอดคล้องกับวิถีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนดังต่อไปนี้ 1. กิจกรรมกลุ่มที่เรียนรู้วิถีชีวิตวิถีเกษตรและชาวสวน ได้แก่ เรียนรู้เรื่องการปลูกสวนผลไม้ สัมโอแบบปลอดสารพิษ (Organic) การเก็บน้ำหวานจากช่อมะพร้าว และการทำน้ำตาลมะพร้าว

แบบธรรมชาติ การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การเพาะถั่วงอกมือถือ การเพาะเห็ดในโอ่ง ซึ่งกิจกรรมในหมวดนี้ มีส่วนช่วยให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงความเรียบง่ายของสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และคำนึงถึงการสร้างสิ่งแวดล้อมแบบปลอดภัย 2. กิจกรรมกลุ่มที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและชุมชน เรียนรู้ร่วมกันในสิ่งแวดล้อม และช่วยกันลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมุ่งเกิดการอนุรักษ์ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องการเผาถ่านผลไม้ ที่เก็บผลไม้ที่คั้ทิ้งในสวน มาเผาถ่าน ทำเป็นถ่านผลไม้ นับเป็นกระบวนการเพิ่มมูลค่าสิ่งของเหลือใช้ในสิ่งแวดล้อม และช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ กลุ่มกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชนที่เน้นให้นักท่องเที่ยวหรือผู้แวะเยี่ยมเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อม และร่วมกันผลิตเพื่อต่อยอดใช้ประโยชน์ได้อีก อาทิการเรียนรู้การทำน้ำหมักปุ๋ยชีวภาพ การทำน้ำยาปลอดภัยพิษ ประโยชน์จากขี้เตตนาเกลือ หรือสารสกัดจากธรรมชาติไล่แมลง

-3. กิจกรรมประเภทสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จากข้อมูลวิจัย พบว่าภูมิปัญญาในแต่ละชุมชนภายในจังหวัดสมุทรสงคราม จะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ตามพื้นฐานท้องถิ่นและวัฒนธรรม สิ่งที่คล้ายกันคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร อาทิ ภูมิปัญญาทางการเกษตรและอาหารทะเล ทั้งนี้ในชุมชนบางพลับ ก็จะมีกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นโดดเด่นเช่นเดียวกัน ที่ขึ้นชื่อ และนับได้ว่าเป็นหนึ่งเดียวในสมุทรสงคราม ได้แก่ “การทำผลไม้กลับชาติ” กล่าวคือ นำพืชผักผลไม้ที่มีรสขมหรือฝาดตามสวนบ้าน เช่น มะระขี้นก บอระเพ็ด เปลือกส้มโอ มาทำให้มีรสหวาน ทานได้เช่นขนมหวานทั่วไป มีรสชุ่มคอ ซึ่งกรรมวิธีการทำ เป็นกรรมวิธีที่ต้องใช้ภูมิปัญญาเฉพาะของครอบครัวกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลไม้แช่อิ่มกลับชาติ ภายในชุมชนบางพลับ ที่ให้นักท่องเที่ยวมาเรียนรู้ ชม และชิมเลือกซื้อเป็นของฝากกลับบ้านได้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มภูมิปัญญาทางการเกษตร อาทิ การทำน้ำส้มควันไม้เพื่อไล่แมลง เทคนิควิธีภูมิปัญญาการปลูกส้มโอให้มีรสชาติหวาน ออกผลดกดีในทุกฤดูกาล เป็นต้น

4. กิจกรรมประเภทศิลปวัฒนธรรม เป็นกลุ่มกิจกรรมที่สืบทอดงานด้านศิลปวัฒนธรรม และหัตถกรรมท้องถิ่น อาทิ งานหัตถกรรมประดิษฐ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีศิลปและงานหัตถกรรมท้องถิ่นอย่างง่าย จากวิถีธรรมชาติในชุมชน อาทิ งานจักสานทางมะพร้าว การทำวุ้นจุฬา การทำขนมไทยโบราณจากน้ำตาลมะพร้าว หรือเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นเฉพาะชุมชน ซึ่งในชุมชนบางพลับ มีเมนูอาหารเฉพาะที่ได้รับรางวัล ได้แก่ แกงกะลากรุป (หรือแกงดอกกรุปกะลา) โดยเป็นแกงที่ทำมาจากกะลามะพร้าวอ่อน ส่วนสีขาว ที่ยังไม่แข็งตัว มีรสชาติ กรอบหวานอร่อย มาแกงในลักษณะแกงแดง หรือแกงป่าแต่จะเป็นน้ำขลุกขลิก และใส่กุ้งแม่น้ำ ซึ่งนับเป็นเมนูประจำถิ่นของชุมชนบางพลับ ที่เคยได้รับรางวัลและขึ้นชื่อ

ภาพที่ 4.3 แกงกระดองกรูบ ณ ชุมชนบางพลับ

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดสมุทรสงคราม (2557)

นอกจากประเด็นเรื่องกิจกรรมที่เน้นกลุ่มกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนแล้ว ภายในชุมชนบางพลับ ยังมีการสร้างกฎ ระเบียบ หรือกติกา เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ และท่องเที่ยวด้วยความตระหนักในประเด็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ดังนี้

ตัวอย่างกฎกติกาของชุมชน เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางพลับ

1. นักท่องเที่ยว ประเภทศึกษาดูงาน แบบไม่พัก ชุมชนรองรับได้ เข้าจำนวน 200 คน และ บ่ายจำนวน 200 คน โดยรับนักท่องเที่ยว กรณี มาเช้า-เที่ยงกลับ และ มาบ่าย-เย็นกลับ
2. นักท่องเที่ยว ประเภทศึกษาดูงาน แบบพักค้าง ชุมชนรองรับได้ จำนวน 150 คน

กติกการทำกิจกรรมและการเข้าพักในชุมชน

1. กิจกรรมปั่นจักรยานในชุมชน ห้ามปั่นซ้อนคัน และหยอกล้อเล่นกันระหว่างปั่นจักรยานในชุมชน
2. ห้ามนักท่องเที่ยวเก็บผลไม้ เด็ดใบไม้ ต้นไม้ หรือดอกไม้ในชุมชน ก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าของ
3. กรณีพักค้างคืน ณ โฮมสเตย์ชุมชน งดใช้เสียงดังหลังเวลา 22.00 น.
4. ห้ามเกิดกรณีทะเลาะวิวาทกันภายในชุมชนระหว่างศึกษาดูงาน
5. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด
6. ให้นักท่องเที่ยวช่วยกันรักษาความสะอาด ทั้งขยะในจุดทิ้ง ตามถังขยะที่ชุมชนจัดไว้
7. ห้ามนำสัตว์เลี้ยงเข้ามาศึกษาดูงาน หรือพักค้างคืนในชุมชน
8. ห้ามพกพาอาวุธใดเข้ามาในชุมชน
9. ห้ามนำสุรา และยาเสพติดให้โทษ หรือเครื่องเสพเพื่อมีนเมาเข้ามาในชุมชนเด็ดขาด

ภาพที่ 4.4 กฎ กติกา เพื่อการจัดการระบบและสิ่งแวดล้อมชุมชน

ที่มา: ชุมชนบ้านบางพลับ (2566)

จากกฎกติกา หรือระเบียบดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ชุมชน มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่าง ยั่งยืนผ่านการสร้างกฎ ระเบียบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความเคารพและปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ จากข้อมูลสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ที่ผ่านมา ทางชุมชนยังไม่เกิดปัญหาใดในการรับ นักท่องเที่ยว สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ ภายใต้พื้นที่ของชุมชนและจำนวนที่ชุมชนระบุไว้ (ตั้งแต่กลุ่ม ส่วนตัว – 200 คน) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ รับประทานอาหารและร่วมกิจกรรมตามกำหนดในโปรแกรม เรียบร้อยดี ส่วนนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนจะเป็นกลุ่มศึกษาดูงาน อาทิ นักเรียน นักศึกษา หรือ นักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมสัมผัสวิถีชุมชน ดังนั้นที่ผ่านมา โดยภาพรวม จึงไม่มีปัญหาใด เกิดขึ้นในชุมชนบางพลับที่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 5 ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ในด้านการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนบ้านบางพลับ มีการบริการการท่องเที่ยว คุณภาพที่ครอบคลุมการบริการพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ได้แก่

- การให้บริการมัคคุเทศก์ (ภาษาไทย) เฉพาะท้องถิ่น เป็นคนในชุมชน หรือปราชญ์ ชาวบ้าน นำเที่ยวให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย รวมถึงเทคโนโลยีป้ายไคต์อัจฉริยะ QR English Guide เพื่อนำเสนอข้อมูลทางด้านภาษาอังกฤษ ให้แก่นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ
- ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามระบุแจ้งในประเด็นด้านกิจกรรมเบื้องต้น ประกอบไปด้วยกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กว่า 20 ฐานกิจกรรม ซึ่ง นักท่องเที่ยวสามารถระบุเลือกได้ตามระยะเวลา และความต้องการเรียนรู้
- บริการที่พักประเภทโฮมสเตย์ มีบริการบ้านพักที่สะอาด ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว กลุ่มขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ให้บริการในลักษณะโฮมสเตย์ท้องถิ่น มีกฎ กติกาการเข้าพัก ตามกำหนด
- ให้บริการจัดรายการนำเที่ยวที่เหมาะสม กับงบประมาณและกลุ่มนักท่องเที่ยว
- ให้บริการอาหารไทยท้องถิ่น อาหารว่าง (เบรค) และพื้นที่จัดประชุมสำหรับกลุ่มทั่วไป ทั้งนี้ ทางชุมชนบ้านบางพลับ มีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน อยู่ในทำเลที่ตั้งใจกลาง หมู่บ้าน กว้างขวางจอดรถได้ และมีบริการห้องประชุมพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก

พร้อม กลุ่มข้าราชการ หรือกลุ่มทั่วไป สามารถติดต่อจองห้องประชุมและอาหาร
ท้องถิ่นเพื่อจัดการประชุมกลุ่มย่อยในท้องถิ่นได้

- บริการเช่าจักรยานสำหรับปั่นภายในบริเวณชุมชนและตำบล เพื่อการท่องเที่ยววิถีชีวิต
และชมสวนผลไม้ในชุมชน
- บริการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์พืชผลทาง
การเกษตร (ส้มโอ ส้ม และลิ้นจี่ตามฤดูกาล) และสินค้าแปรรูปทางการเกษตร ได้แก่
น้ำตาลมะพร้าว น้ำหวานและไซรัปมะพร้าว น้ำผึ้งดอกลิ้นจี่(ตามเทศกาล) โลชั่นดอก
ส้มโอ รวมถึงสินค้าทางการเกษตรจากชุมชนใกล้เคียง

ภาพที่ 4.5 แผนที่ด้านการจัดโปรแกรมนำเที่ยวของชุมชนบ้านบางพลับ
ที่มา: ชุมชนบ้านบางพลับ (2566)

จากข้อมูลการลงพื้นที่สังเกตการณ์ และประชุมกลุ่มย่อย พบข้อมูลด้านประสิทธิภาพในการ
ให้บริการตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกเหนือจากกิจกรรมท่องเที่ยวดังกล่าวเพิ่มเติมดังนี้

- การให้บริการที่พัก และการให้บริการภายในชุมชนบ้านบางพลับ มีมาตรการด้านความ
สะอาดปลอดภัย และด้านสุขอนามัยในสถานประกอบการ (SHA) ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยว
มั่นใจ และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่ต้องเฝ้าระวังเกี่ยวกับโรคติดต่อและโรคต่างๆ ใน
ปัจจุบัน

- มีการอบรมเรียนรู้ เกี่ยวกับ ประเด็นของการให้บริการต่างๆ เช่น อบรมคนในชุมชน เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของที่ดี อบรมการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเบื้องต้น
- มีแผนมาตรการป้องกัน และประสานงานด้านความปลอดภัยเพื่อนักท่องเที่ยว อาทิ แผน ความเสี่ยง การซ้อมต่างๆ เพื่อป้องกันความเสี่ยงเช่นไฟไหม้ รายชื่อและการติดต่อกับ สถานพยาบาลใกล้เคียงกรณีความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการบริการนักท่องเที่ยว ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อยืนยันผลสำหรับการประเมินคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวของชุมชน บ้านบางพลับ จากข้อมูลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาครัฐบาล ได้มีการแสดงความคิดเห็นต่อ คุณภาพของการบริการภายในชุมชนบางพลับปรากฏผลวิจัยดังต่อไปนี้

“ชุมชนบางพลับเป็นตัวอย่างของการบริการการท่องเที่ยวในชุมชนแบบครบวงจร และให้บริการ นักท่องเที่ยวด้วยมิตรภาพที่ดี” (P03)

“ชุมชนมีกติกาที่ช่วยสร้างความปลอดภัยและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว” (P04)

“พื้นที่ชุมชนบางพลับมีเอกลักษณ์ของวิถีเกษตรชาวสวน ชาวสวนนุชุมชนบริหารจัดการเพื่อ สร้างการบริการที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวอย่างลงตัว นักท่องเที่ยวที่เข้ามาประทับใจและ บอกต่อ จะเห็นได้จากรางวัลที่ชุมชนได้รับต่างๆ และการพัฒนาจากรุ่นสู่รุ่นในด้านการ บริการท่องเที่ยวที่ดี” (P06)

“ชุมชนเราได้รับรางวัลเกี่ยวกับบริการท่องเที่ยวมากมาย ไม่ว่าจะเป็น รางวัลจาก ททท. The Village Explorer ที่เป็นตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวประเภทเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน รางวัล อุทยานธรรมชาติวิทยาไทยติดกันถึงห้าสมัย ซึ่งรางวัลเหล่านี้ ช่วยการันตีในคุณภาพงาน บริการ ของชุมชนเรา” (P08)

“ชุมชนเน้นการเป็นเจ้าของที่ดี และกำชับให้ทุกคนในชุมชนช่วยกันในด้านความมีมิตรภาพ มิตรจิตมิตรใจที่ดีต่อนักท่องเที่ยว ช่วยเหลือและประสานงานให้กับนักท่องเที่ยวทุกคนอย่าง ทันท่วงที และช่วยกันดูแลสอดส่องต่างๆ เพื่อความปลอดภัยในการท่องเที่ยวภายในชุมชน” (P09)

จากความเห็นดังกล่าว ผลของการวิจัย สามารถสรุป หัวใจสำคัญประเด็นการประเมินการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังนี้

1. ชุมชนมีความพร้อมในการเปิดบ้านเพื่อบริการต้อนรับนักท่องเที่ยว ไปพร้อมกับการสร้าง
ภูมิคุ้มกันให้สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมชุมชน จากผลวิจัยจะเห็นว่า ชุมชนบ้านบางพลับมีความตระหนัก
และรู้ตัวตนในเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน พร้อมใจเปิดบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเต็มใจ และมีการ
ร่วมกันบริหารจัดการการท่องเที่ยวเต็มรูปแบบ ทั้งบริการกิจกรรมท่องเที่ยว บริการที่พัก บริการขายสินค้า
อื่นๆ ทางการท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกัน ชุมชนเองก็สร้างกฎ กติกา ภายใต้อุดมการณ์ความสามารถ
ให้บริการและการรองรับของชุมชน อาทิ สามารถบริการนักท่องเที่ยวจำนวนสูงสุด 100-200 ท่าน ภายใน
ระยะเวลาครึ่งวัน เช้าหรือบ่าย แล้วให้กลุ่มสลับกันทำกิจกรรม หรือการให้บริการบ้านพักและกิจกรรมปั่น
จักรยาน ที่จะต้องปฏิบัติตนด้วยความเคารพในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

2. คุณภาพการให้บริการสื่อความหมาย โดยคนในชุมชน ตามที่ชุมชนบ้านบางพลับ มีการแบ่ง
บทบาทหน้าที่ชัดเจนในมิติของปราชญ์ชาวบ้านและนักสื่อความหมายในชุมชน มีจำนวน 4 ท่าน โดยมี
ตั้งแต่ผู้ก่อตั้งชุมชน อันเป็นกลุ่มคนแรกๆ ในชุมชน จนถึงชนรุ่นใหม่ สะท้อนถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้
ด้านสื่อความหมายชุมชนอย่างเข้มแข็ง ภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยท้องถิ่นปกติ สำหรับนักท่องเที่ยว
ชาวต่างชาติ มีบริการป้ายสื่อความหมาย QR English guide ภาษาอังกฤษในแต่ละจุดฐานข้อมูล (เป็น
ผลผลิตจากงานวิจัยของนักวิชาการที่ร่วมกับชุมชนบางพลับ) เพื่อให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ เข้าถึงข้อมูลจาก
ป้ายสื่อความหมายได้ด้วยตนเอง

3. ความมีประสิทธิภาพของการจัดการคุณภาพกิจกรรมท่องเที่ยวภายในชุมชน ในประเด็นนี้
จะเห็นว่า ชุมชนมีรางวัลต่างๆ ยืนยันในคุณภาพการบริการ เช่น รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย
(รางวัลกินรี) รางวัลมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว โดยกรมการท่องเที่ยว สะท้อนได้ว่า ชุมชน มีการพัฒนา
เรียนรู้ และปรับตัว ปรับกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ ช่วยสร้างชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับทุก
เพศวัย ทั้งนักท่องเที่ยวเยาวชน วัยรุ่น หรือสูงอายุ รวมถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติ ตามปรากฏข้อมูลชุมชน
ชี้ให้เห็นว่า ชุมชนบ้านบางพลับ ได้รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในหลายปีติดต่อกัน อีกทั้งยังได้รับรางวัล
แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนจากหน่วยงานสำคัญทางการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมอีกด้วย

นอกจากรางวัลเพื่อยืนยันมาตรฐานการบริการในด้านต่างๆ แล้ว บุคลากรในชุมชนเอง ยังมีการ
ตระหนักถึงการเตรียมพร้อมในด้านการบริหารจัดการคุณภาพการให้บริการกิจกรรม และบริการ

นักท่องเที่ยวอย่างเข้มแข็ง จะเห็นได้ว่า มีการจัดประชุมทุกเดือนเพื่อสรุปข้อมูล แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อพัฒนาชุมชน ตลอดจนมีการเข้าร่วมอบรมเพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวตามโอกาส

4. มีการบริหารจัดการความเสี่ยงและการวางแผน จากข้อมูลชุมชน ผลวิจัยพบว่า ชุมชนมีการเตรียมพร้อมในด้านความเสี่ยง ความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว เช่น มีแผนการประสานงานติดต่อกับหน่วยงานสำคัญ (หน่วยพยาบาล สายตรวจชุมชน) กรณีช่วยเหลือและระวังเรื่องความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวในชุมชน คนในชุมชนเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับแผนความเสี่ยงกรณีป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้คนในชุมชน สำหรับระบบการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชุมชนระหว่างนักท่องเที่ยวเข้าพัก เป็นเจ้าบ้าน (โฮมสเตย์) และกลุ่มบุคคลในชุมชนช่วยเหลือกัน

5. ชุมชนมีระบบการประสานงานเพื่อให้บริการอย่างรวดเร็ว มีช่องทางติดต่อสะดวกเพื่อการบริการนักท่องเที่ยว ตลอดจนตอบปัญหาแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ปัจจุบัน ชุมชนมีช่องทางหลักในการประชาสัมพันธ์ได้แก่ ช่องทาง Social (Facebook) ของชุมชน ซึ่งมีผู้ดูแลระบบเป็นผู้นำชุมชน <https://www.facebook.com/WelcometoBanBangPhlap> ภายในเพจมีข้อมูลสำคัญได้แก่ ช่องทางการติดต่อหมายเลขโทรศัพท์ อีเมล ไลน์ หรือทำการส่งข้อความเพื่อซักถาม และนัดหมายเกี่ยวกับการจองบริการเพื่อการท่องเที่ยวภายในชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว

4.2 ถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จ ในรูปแบบของสื่อ e-book เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

สำหรับผลวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปประมวลชุดข้อมูลต้นแบบความสำเร็จของชุมชนดังกล่าว ออกเป็น 5 ด้าน และได้จัดทำ e-book เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ชุมชนดังนี้

1. รูปแบบเนื้อหาและรูปเล่ม เป็นไปตามระบุมูลผลิตของงานวิจัย ได้แก่ e-book ต้นแบบความสำเร็จการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับ เนื้อหาภายในประกอบไปด้วยส่วนที่แนะนำชุมชน กล่าวถึงความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับ

ภาพที่ 4.6 ตัวอย่างผลผลิตวิจัยในรูปแบบ E book: (แนะนำชุมชน)

2. แนะนำกิจกรรมภายในชุมชน ที่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชนบางพลับได้ และกิจกรรมต่างๆ เป็นกิจกรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของวิถีชุมชนบ้านบางพลับ ทั้งในด้าน เกษตร สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม

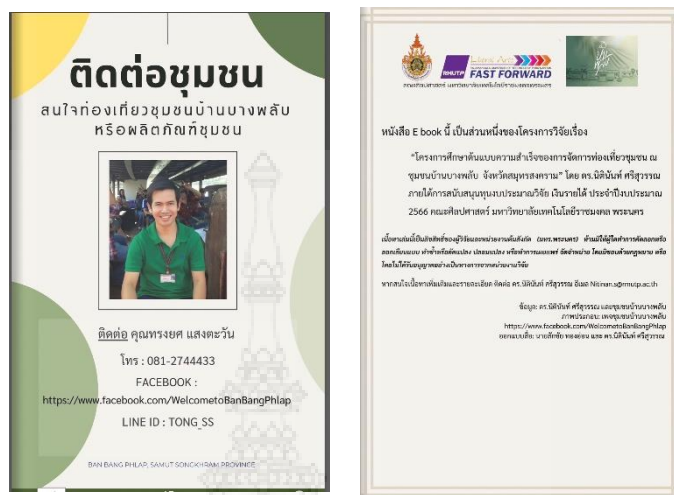
ภาพที่ 4.7 ตัวอย่างผลผลิตวิจัยในรูปแบบ E book: (กิจกรรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์)

3. เนื้อหาเกี่ยวกับต้นแบบความสำเร็จของชุมชน อันเป็นผลการวิจัย ทั้งนี้ แบ่งออกเป็น องค์ประกอบ 5 ด้าน ตามปรากฏสรุปเนื้อหาใน E book ดังนี้

ภาพที่ 4.8 ตัวอย่างผลผลิตวิจัยในรูปแบบ E book: (ต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพลับ)

4. ข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อชุมชน และข้อมูลการจัดทำเนื้อหา E book ทั้งนี้ ตามปรากฏข้อมูลด้านล่างนี้

ภาพที่ 4.9 ตัวอย่างผลผลิตวิจัยในรูปแบบ E book: (ข้อมูลการติดต่อชุมชนและนักวิจัย)

ทั้งนี้ข้อมูลผลผลิตดังกล่าวในรูปแบบ E book นักวิจัย ได้นำส่งให้แก่ ชุมชนบ้านบางพลับ และ นำส่งผลผลิตวิจัยตามกำหนดแหล่งทุน โดยผู้สนใจ สามารถเข้าถึงข้อมูล E book ได้ตั้งช่องทางต่อไปนี้

1. การเข้าถึงโดยการคลิกลิงค์ <https://online.fliphtml5.com/vhsff/tzpq/#p=1>
2. การเข้าถึงโดยการแสกน QR Code

ภาพที่ 4.10 ภาพ QR Code ผลผลิตวิจัยในรูปแบบ E book

โดยสรุป ความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการสร้างรายได้และช่วยพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ หัวใจสำคัญของการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบ้านบางพลับ คือ การค้นหาอัตลักษณ์ ในตัวตนให้พบ และบริหารจัดการท่องเที่ยวด้วยตัวชุมชนเอง ระดมความคิดของคนในชุมชนร่วมกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม (Successful Community-Based Tourism management: a study of Ban Bang Phlap Community in Samut Songkhram) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาต้นแบบความสำเร็จของระบบกลไกการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบางพลับ สำหรับเป็นต้นแบบให้กับชุมชนท่องเที่ยวอื่นที่สนใจระบบการจัดการท่องเที่ยวที่ประสบผลสำเร็จ และเพื่อถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จ ในรูปแบบของสื่อ e-book เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สำหรับนักวิชาการและผู้สนใจ ในการศึกษาเรียนรู้ การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

5.1 สรุปกระบวนการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย ดำเนินการวิจัยรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เครื่องมือวิจัยเป็น แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประชุมกลุ่มย่อย สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มชุมชน และคนท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางพลับ (หมู่ 4 บ้านบางพลับ) ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที มีจำนวนทั้งสิ้น 70 ครัวเรือน 223 คน

กลุ่มตัวอย่าง หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มประชากร จำนวน 15 คน เป็น ตัวแทนให้ข้อมูลสำคัญ จากกลุ่มคนชุมชน และคนท้องถิ่น ที่อยู่ภายในชุมชนบ้านบางพลับ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางพลับ และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในประเด็น การท่องเที่ยวสมุทรสงคราม วิชาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัย ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้เป็นตัวแทนผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้อง และได้รับข้อมูลอันเป็นประโยชน์จากงานวิจัยมากที่สุด ทั้งนี้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ทีมบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 6 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวภายในชุมชนบางพลับ จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 3 กลุ่มองค์กร ตัวแทนส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ

การพัฒนาการท่องเที่ยวและนโยบายการท่องเที่ยวภายในชุมชนบางพลับ อำเภอบางคนที จำนวน 4 ตำบล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประชุมกลุ่มย่อย สร้างเครื่องมือ โดยการทบทวนประเด็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และทฤษฎีประเมินเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และชุมชนต้นแบบทั้งนี้ มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation method) ในเบื้องต้น หลังจากนั้นแก้ไข และส่งประเมินแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยการท่องเที่ยวจำนวน 2 ท่านตรวจสอบ และนำเครื่องมือที่ได้ ไปทดลองเก็บ Try out จำนวน 3 ครั้ง ได้ค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.98 และปรับแก้รอบสุดท้าย ก่อนนำ เครื่องมือไปลงพื้นที่จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการระบุนการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) ตามวิธีการของงานวิจัยแบบคุณภาพ ตามวิธีการได้แก่ นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล มาถอดเทป (Transcribe) เรียบเรียงชุดข้อมูลเป็นประเภท หมวดหมู่ ตามคำสำคัญ หลังจากนั้นประมวล เรียบเรียง ผลจากการวิจัย กำหนดเป็น Code แต่ละหัวข้อ และทำการวิเคราะห์โดยผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในเชิง วิชาการสาขาการท่องเที่ยว หลังจากนั้นจัดหมวดหมู่ของข้อมูล และผู้วิจัยทำการตีความ (Interpret) เพื่อสรุปข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์หาข้อเชื่อมโยงหลักฐานที่พบ และตอบข้อวัตถุประสงค์เป็นผลวิจัย เรียบเรียงจัดทำรายงานสรุปผลวิจัย

จริยธรรมการวิจัย งานวิจัยเล่มนี้ ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาจริยธรรมวิจัยตามข้อกำหนด..... โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่ายภูมิภาค มหาวิทยาลัยนเรศวรดำเนินการให้การ รับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากลได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP ณ วันที่ 5 มกราคม 2567

5.2 สรุปผลการวิจัย

จากกระบวนการวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปผลวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาต้นแบบความสำเร็จของระบบกลไกการจัดการท่องเที่ยวชุมชน บางพลับ สำหรับเป็นต้นแบบให้กับชุมชนท่องเที่ยวอื่นที่สนใจระบบการจัดการท่องเที่ยวที่ประสบผลสำเร็จ

จากการศึกษาต้นแบบ และความสำเร็จของระบบกลไกการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านบางพลับ สรุปประเด็นอ้างอิงตามเกณฑ์การประเมินการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ด้านขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ได้ดังนี้

1. ชุมชนมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน มีกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการริเริ่ม ดำเนินการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน และบริหารจัดการแบบทุกครัวเรือนในชุมชน รับผิดชอบ ตระหนักร่วมกันในการ เปิดรับนักท่องเที่ยว และคนในชุมชน มีส่วนร่วมในการริเริ่มและสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ เน้นกิจกรรมท่องเที่ยวบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชน เป็นการท่องเที่ยว เชิงเกษตร วิถีชีวิตชุมชน ในเรื่องการแบ่งบทบาทหน้าที่ ชุมชนมีการแบ่งบริบทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน อย่างชัดเจน เช่น ผู้นำชุมชน นักสื่อความหมาย ประชาชนชุมชน ตลอดจนมีการจัดการประชุมชุมชนเพื่อ พัฒนาศักยภาพพื้นที่และกิจกรรมท่องเที่ยว และมีการรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทุกคนอย่าง เท่าเทียม

2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนบ้านบางพลับ มีระบบการจัดการ เศรษฐกิจอย่างชัดเจน โปร่งใส เช่น มีคุณภาพด้านการกำหนดราคาสินค้าและมาตรฐานราคาผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวของชุมชนอย่างชัดเจน ชุมชนมีการระบุ ราคาสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน สะท้อน ถึงความโปร่งใสในด้านการดำเนินการ มีระบบการจัดสรรประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชุมชนและการ จัดทำบัญชีชุมชน คนในชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพความพร้อมในเชิงเศรษฐกิจ อาทิ มีการเข้าร่วม อบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนเรื่องการตลาด การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาเครือข่ายชุมชน ร่วมกับ หน่วยงานภาครัฐบาลในการผลักดันเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนสร้างพื้นที่ตลาดเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ชุมชน

3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ชุมชนบ้านบางพลับมีความเข้มแข็ง ในเชิงอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมไปควบคู่กับวัฒนธรรมชุมชน ในเชิงวัฒนธรรม มีการสร้างความเข้มแข็ง ระหว่างเครือข่ายชุมชน และวัฒนธรรมองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมใน

ชุมชน เช่น ประเพณีตักบาตรชนมครกและน้ำตาลทราย โดยชุมชนตำบลบางพรหม นอกจากนี้ ชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ระหว่างบรรพบุรุษ สู่รุ่นลูกหลาน ดังเห็นได้จากผู้นำชุมชนซึ่งเดิมมีการจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้ และแนววิธีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนสู่รุ่นลูก (ซึ่งนับเป็นคนรุ่นใหม่) ในครอบครัว

ในด้านการจัดเก็บฐานข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้านพบมีการจัดเก็บในรูปแบบของป้ายสื่อความหมาย ป้ายเทคโนโลยี และประเภทแผ่นพับ (Brochure) หรือโปสเตอร์ต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดข้อมูลที่ทางนักวิจัยหรือทีมพัฒนา จัดทำข้อมูลวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ชุมชนบางพลับ เป็นชุมชนที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นการท่องเที่ยวแบบ Low-carbon Tourism และกิจกรรมท่องเที่ยวที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระหว่างกิจกรรมท่องเที่ยว กล่าวคือ เป็นลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการเรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชาวสวน โดยกิจกรรมต่างๆ จะเป็นกิจกรรมที่ไม่สร้างผลกระทบหรือทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่กลับส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดการหมุนเวียนพลังงานภายใน หรือสร้างความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่ผูกกับวิถีชีวิตชาวสวน มีกิจกรรมประเภทสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งภูมิปัญญาชาวบ้าน ศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมท้องถิ่น

นอกจากประเด็นเรื่องกิจกรรมที่เน้นกลุ่มกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนแล้ว ภายในชุมชนบางพลับ ยังมีการสร้างกฎ ระเบียบ หรือกติกา เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ และท่องเที่ยวด้วยความตระหนักในประเด็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนบ้านบางพลับมีความตระหนักและรู้ตัวตนในเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน พร้อมใจเปิดบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเต็มใจ และมีการร่วมกันบริหารจัดการการท่องเที่ยวเต็มรูปแบบ ทั้งบริการกิจกรรมท่องเที่ยว บริการที่พัก บริการขายสินค้าอื่นๆ ทางการท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกัน ชุมชนเองก็สร้างกฎ กติกา ภายใต้ขีดความสามารถให้บริการและการรองรับของชุมชน

คุณภาพการให้บริการสื่อความหมาย โดยคนในชุมชน ตามที่ชุมชนบ้านบางพลับ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจนในมิติของปราชญ์ชาวบ้านและนักสื่อความหมายในชุมชน มีจำนวน 4 ท่าน โดยมี

ตั้งแต่ผู้ก่อตั้งชุมชน อันเป็นกลุ่มคนแรกๆ ในชุมชน จนถึงชนรุ่นใหม่ สะท้อนถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านสื่อความหมายชุมชนอย่างเข้มแข็ง

ความมีประสิทธิภาพของการจัดการคุณภาพกิจกรรมท่องเที่ยวภายในชุมชน ในประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่า ชุมชนมีรางวัลต่างๆ ยืนยันในคุณภาพการบริการ เช่น รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (รางวัลกินรี) รางวัลมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว โดยกรมการท่องเที่ยว สะท้อนได้ว่า ชุมชน มีการพัฒนาเรียนรู้ และปรับตัว ปรับกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ ช่วยสร้างชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับทุกเพศวัย ทั้งนักท่องเที่ยวเยาวชน วัยรุ่น หรือสูงอายุ รวมถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อถอดบทเรียนต้นแบบความสำเร็จ ในรูปแบบของสื่อ e-book เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สำหรับนักวิชาการและผู้สนใจ ในการศึกษาเรียนรู้ การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

จากผลการวิจัย ได้จัดทำรูปแบบสื่อ e-book โดยมีเนื้อหาสรุปประเด็นเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพลับ และต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพลับ สามารถสรุปผลวิจัยในประเด็นนี้ดังนี้

1. เนื้อหาแนะนำชุมชน กิจกรรมภายในชุมชน โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน และผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้อง
2. แนะนำกิจกรรมภายในชุมชน ภายในเนื้อหา เป็นเสมือนหนึ่งช่องทาง ทางการตลาดให้กับชุมชน แนะนำฐานกิจกรรมเรียนรู้ พร้อมรายละเอียดภาพถ่าย ราคากิจกรรม การให้บริการที่พัก การให้บริการจัดนำเที่ยวของชุมชน ตลอดจนแนะนำสินค้า อาหารท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์ในชุมชน
3. เนื้อหารายละเอียด ต้นแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับ แบ่งรายละเอียดการบริหารและการจัดการโดยชุมชน ตามประเด็นประเมินเพื่อให้ผู้อ่านได้นำต้นแบบลักษณะการบริหารจัดการของชุมชนบ้านบางพลับไปใช้งานได้จริง
4. ข้อมูลรายละเอียดการติดต่อชุมชน และผู้วิจัย เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบข้อมูลรายละเอียดการติดต่อชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว หรือการติดต่อขอข้อมูลจากผู้วิจัย และหน่วยงานต้นสังกัดที่เป็นผลผลิตของการวิจัยนี้
5. การส่งมอบผลวิจัย e-book ผู้วิจัยได้นำส่งผลผลิตวิจัยตามกำหนดสัญญาทุนวิจัย ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัด คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และได้นำส่งชุมชนบ้าน

บางพลับ และหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อใช้เป็นต้นแบบและเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ ผู้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการวิจัยนี้

5.3 การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ต้นแบบ โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม สามารถอภิปรายผลได้ในประเด็นต่อไปนี้

1. **ความสำคัญของต้นแบบความสำเร็จของชุมชนบ้านบางพลับ** คือ “คนในชุมชน” ซึ่งการจัดตั้งการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับ และการก่อตั้งวิสาหกิจภายในชุมชนนั้น ริเริ่มจากกลุ่มบุคคลในชุมชนและขยายผลไปยังหมู่บ้านภายในอาณาเขต ให้มาร่วมบริหารจัดการกันโดยยังคงยึดอาชีพหลักเดิมทางการเกษตรเป็นตัวตั้ง และให้การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริมเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาสังคม เศรษฐกิจชุมชนให้มีลักษณะมีความเป็นอยู่ดีขึ้น จากผลสะท้อนในข้อนี้ ตรงกับลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่กำหนดนิยามลักษณะหัวใจสำคัญการท่องเที่ยวโดยชุมชน อาทิ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นลักษณะการท่องเที่ยวเพื่อใช้เครื่องมือในการพัฒนาสังคม ชุมชนและเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในชุมชน สิ่งสำคัญคือ ชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่เองและมีอำนาจการตัดสินใจในการบริหารจัดการกันเองร่วมกับคนภายในชุมชน เพื่อจัดการรายได้ทางการท่องเที่ยวหรือผลตอบแทนทางการท่องเที่ยวในเชิงการพัฒนาสังคมร่วมกัน หรือดังที่ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา (2563) ได้กำหนดลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเชิง “การอยู่ดีมีสุข” ของชุมชนที่เกิดจากกระบวนการจัดตั้งการท่องเที่ยว และบริหาร รั้งสรรคกิจกรรมท่องเที่ยวด้วยตัวชุมชนเอง และรายได้จากการท่องเที่ยวนั้นก็กระจายสู่ทุกคนในชุมชนเพื่อคืนมาพัฒนาสังคมและชุมชนนั้นให้อยู่ดีมีสุข เช่นเดียวกับ ศศิชา (2562) ที่เน้นถึงคำว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชน มีส่วนร่วมกับการจัดการกระบวนการต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่งเสริมศักยภาพของคนในชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยว ให้การท่องเที่ยวมาเป็นอาชีพรองเสริมจากรายได้หลัก และกิจกรรมท่องเที่ยวตระหนักถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ชุมชนมีอย่างดั้งเดิม ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งจะแตกต่างจากคำว่า การท่องเที่ยวชุมชน ที่เน้นการให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในชุมชน อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและปฏิบัติตามความต้องการของเทรนการท่องเที่ยว

แต่ทั้งนี้ มีข้อสังเกตที่อาจจะแตกต่างจากผลการวิจัยเล่มนี้ ได้แก่ งานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางพลับ ของ ศรัญญา (2563) ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม จากงานวิจัยดังกล่าวนี้ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับ ปานกลาง เนื่องจาก ชุมชนตระหนักเห็นว่า การผลักดันบริหารการท่องเที่ยวเป็นหน้าที่หลักของผู้นำชุมชน ที่มีอำนาจในการบริหารและตัดสินใจอย่างเด็ดขาด ซึ่งตรงข้ามจากผลการวิจัยในเล่มนี้ ที่ผลวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตการณ์ รวมถึงประชุมกลุ่มย่อยพบว่า ชุมชนมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และมีการเรียกประชุมชุมชนในทุกเดือนตามกำหนดการ ในการประชุมมีการพูดคุยประเด็นการบริหารจัดการชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยว มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และปัญหาาร่วมกัน จากการเก็บข้อมูลดังกล่าว สามารถอภิปรายผลได้ว่า ในประเด็นความร่วมมือร่วมใจของผู้นำชุมชนและชุมชน มีการพัฒนาการและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญคือ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของชุมชนได้อย่างชัดเจน มีการบริหารบุคคลแต่ละช่วงวัยอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะ ของงานวิจัย โดยศรัญญา (2563) ยังระบุเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาและการบริหารจัดการจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะเยาวชน ทั้งนี้จากข้อเสนอแนะดังกล่าว ในงานวิจัยฉบับนี้ มีข้อค้นพบว่า ทางชุมชนบ้านบางพลับ มีการปรับและพัฒนา และมีการตระหนักประเด็น การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นมากขึ้นอย่างเข้มแข็ง เห็นได้จากบทบาทหน้าที่ของเยาวชนในชุมชน ที่มีการมอบหมายหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์น้อย หรือคนรุ่นใหม่ วิทยุผู้ใหญ่กลางคน มีบทบาทหน้าที่ชัดเจนในการเป็น นักสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว โดยได้รับการสืบทอดความรู้เชิงเกษตร การนำเที่ยว และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำเที่ยวได้อย่างสมบูรณ์ตามเส้นทางท่องเที่ยว และนอกจากนี้ ทางชุมชนบ้านบางพลับ ได้รับการอบรมพัฒนา “การเป็นเจ้าของที่ดี” จากหน่วยงานภาครัฐอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า ในประเด็นนี้ ทางชุมชนได้มีการพัฒนาการศักยภาพคนในชุมชนเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น

2. ต้นแบบชุมชนด้านการหาตัวตนและดึงอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว สำหรับผลวิจัยด้านการจัดการบริการท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่า กิจกรรมในการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางพลับ มีความเด่นชัดในเชิงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเน้นกิจกรรมเรียนรู้วิถีท้องถิ่น ผนวกกับ Low-carbon tourism อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะให้กับชุมชนอื่นๆ ที่ต้องการเลือกให้ชุมชน เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของกรมการพัฒนาชุมชน (2560) และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(องค์การมหาชน) (2558) ที่ระบุชัดเจน ในประเด็น กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ว่า ต้องเป็น กิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชน มีกลุ่มสืบทอด อนุรักษ์วัฒนธรรม มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่าง รุ่น และมีการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวให้ตระหนักในเชิงวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

2. ความโดดเด่นชัดของการกำหนดลักษณะการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อทำการตลาดท่องเที่ยว จากผลวิจัย จะสะท้อนเห็นได้ว่า หนึ่งในความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับ คือการค้นหาลักษณะในตัวตนให้ค้นพบ และทำการตลาดไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยว ในผลวิจัย แสดงชัดถึง การท่องเที่ยววิถีชุมชนเชิงเกษตรเชิงอนุรักษ์ของชุมชนที่ชัดเจน การรังสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่างๆ ล้วนเชื่อมโยงถึงการท่องเที่ยววิถีเกษตร เน้นให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพลิดเพลินกับธรรมชาติแบบวิถีถิ่นชนบทในเมืองแม่กลอง ในขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวต้องการพินิจ กติกาของการท่องเที่ยวภายในชุมชนตามกฎหมายที่ชุมชนตั้งขึ้น เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมชุมชน เช่นเดียวกับกรณีของงานวิจัยโดย ชรินดา และชานาภา (2564) ศึกษาวิจัย เรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นท่องเที่ยวชุมชนต้นแบบ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ค้นพบความสำเร็จ จากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสิ่งสำคัญพบว่า มีการใช้มีอัตลักษณ์ของชุมชน และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนา เพื่อขับเคลื่อนชุมชนให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวยั่งยืน

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของทีมคณะวิจัยโดย วารยาภา และ รวีวรรณ (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า ชุมชนมีการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน ซึ่งเป็นทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ตั้งแต่ดั้งเดิม มายกระดับโดยการกำหนดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น ชุมชนมีการจัดการทรัพยากรภายในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก สมาชิกภายในชุมชนให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยไม่กระทบกับอาชีพหลักของตนเอง จึงทำให้ชุมชนสามารถอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมของตนไว้ได้ สิ่งที่สำคัญที่สุด สมาชิกภายในชุมชน ได้รับผลตอบแทนอย่างสมเหตุสมผล

จากผลวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยดังกล่าวในทางด้านการตลาดท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์ชุมชน สรุปได้ว่า ต้นแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะสำเร็จได้ นอกจากปัจจัยทางด้านคนหรือความร่วมมือของชุมชนแล้ว ในด้านการส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มี การส่งเสริม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เป็นหลักยึดสำคัญเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนความยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังวาระเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการดำเนินการพัฒนาในรูปแบบของวงจรรอบอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ 2559) และสอดคล้องกับมาตรฐานรายละเอียดการประเมินเกณฑ์แต่ละด้านของ สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะจากการการวิจัย ในการลงพื้นที่วิจัยครั้งนี้ นักวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนดังนี้

(1) สมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่โดดเด่นทางการเกษตร และวิถีชุมชนทางการเกษตร ภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดสมุทรสงคราม ควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรเงินทุนงบประมาณด้านโครงการเพื่อการพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอื่นๆ เพื่อชูจุดขายของการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม

(2) การท่องเที่ยวโดยชุมชนและเครือข่าย ภายในจังหวัดสมุทรสงคราม ควรร่วมกันในด้านการส่งเสริม เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนเข้มแข็ง เพื่อร่วมมือกันพัฒนาศักยภาพชุมชนในมิติต่างๆ

5.4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาวิจัยต่อไป จากกรอบประเด็นการวิจัยเล่มนี้ ยังมีข้อเสนอแนะจากนักวิจัยเพื่อดำเนินการวิจัยดังนี้

(1) การวิจัยทางด้านการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทางมิติด้านการเรียนรู้เรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ความรู้ทางการตลาดท่องเที่ยวชุมชนหรือเทคโนโลยี

(2) การวิจัยทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยั่งยืน ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการตลาดท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้นฯลฯ

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาชุมชน. (2560). *หลักการของการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน*. วันที่สืบค้น 10 พฤษภาคม 2565, สืบค้นจาก <https://district.cdd.go.th>
- กรรณิการ์ เกิดสวัสดิ์, เมษธาวิณ พลโยธี และ ชิชาญา เล่ห์รักษา (2564). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโปง ตำบลโปง อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(5), 59-77.
- กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา (2563) Review ประเด็น การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism). วันที่สืบค้น 3 สิงหาคม 2566, สืบค้นจาก https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/ga/download/article/article_20200416204840.pdf
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2559). *เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย*. วันที่สืบค้น 1 สิงหาคม 2566, สืบค้นจาก <https://data.go.th/dataset/bcbd804e-aea8-4d8c-aa72-f87d431d22c6/resource/d4103ef8-e7b6-4540-9c31-d921a8099b8f/download/x-.pdf>
- ครรชิต มาระโกชน์, รัชฎาพร วงษ์โสพนากุล, ภาณุวัฒน์ คุ้มมิกนันท์, ไตรภพ โคตรวงษา, ทักษิณาภูมิ สมบูรณ์, กรรณิกา สุภาภา, และ จุฑาพร แก่นอ้วน. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา. *Journal of Rajanagarindra*, 15(34), 73-81.
- จรัญญา คงเพชร. (2564). ความสำเร็จการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคาจังหวัดสมุทรสงคราม. *Journal of Social Development*, 23(2), 42-51.
- จิราภรณ์ บุญยิ่ง และ พนิดา นิลอรุณ. (2565). การประเมินมาตรฐานด้านสุขอนามัยของวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม. *Journal of MCU Nakhondhat*, 9(4), 341-357.
- ชรินดา วิเศษรัตน์, ชนาภา นิโครธานนท์. (2564). การถอดบทเรียนกระบวนการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นท่องเที่ยวชุมชนต้นแบบ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปานจังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการบัณฑิต วิทยาลัยสวนดุสิต*, 17(3), 225-241.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชวลีย์ ณ ถลาง, ผกามาศ ชัยรัตน์ และ เกริกกิต ชัยรัตน์. (2563). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตลาดจีนบ้านชากแง้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 13(1), 29-46.
- ชุมชนบ้านบางพลับ (2566). *แบบบันทึกข้อมูลวิสาหกิจชุมชนบ้านบางพลับ (เอกสารไม่ตีพิมพ์)*. ชุมชนบ้านบางพลับ, สมุทรสงคราม.
- ณัฐพัชร รมณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: Community Based Tourism Management. *วารสารวิชาการ การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 13(2), 25-46.
- นโรตม เนื่องทองนิ่ม, ปกรณ์ เฉลิมทรง, จิตติวัฒน์ กลั่นไพฑูรย์, ฌภัทรศักดิ์ คำสุดที่, จารุวรรณ แสงมณี, ภัคธร ชาญฤทธิเสน และ สุกานดา สารน้อย. (2566). เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารราชภัฏพระนครวิชาการ*, 2(1), 17-26.
- นัชชนลิน อินทนุพัฒน์. (2563). ศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนอ่างเก็บน้ำลำพอกจังหวัดสุรินทร์. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 39(2), 61-73.
- พจนา สวนศรี. (2546). คู่มือการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร :โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- รสิกา อังกูร, วิยาธร ท่อแก้ว และ สุภาภรณ์ ศรีดี. (2562). การสื่อสารภูมิปัญญาด้วยการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *Electronic Journal of Open and Distance Innovative Learning*, 9(1), 129-154.
- วารยาภา มิ่งศิริธรรม และ รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์. (2564). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(1), 38-49.
- ศรัญญา มีมัย. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม. *Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University*, 17(76), 90-97.
- ศศิชา หม่อมมลทิล. (2562). *การท่องเที่ยวชุมชนวิถีสู่ความยั่งยืน*. วันที่สืบค้น 29 กรกฎาคม 2566, สืบค้นจาก: https://www.gsbresearch.or.th/wp-content/uploads/2019/10/GR_report_travel_detail.pdf.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศิวธิดา ภูมิวรรณ และ อลิศรา ธรรมบุตร. (2564). ปัจจัยส่วนประสมด้านการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาหมู่บ้านช้าง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 3(3), 226-240.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสมุทรสงคราม. (2561). *ชุมชนบ้านบางพลับ*. วันที่สืบค้น 3 สิงหาคม, สืบค้นจาก <https://thailandtourismdirectory.go.th/attraction/76>
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558). *Community-Based Tourism การท่องเที่ยวโดยชุมชน*. วันที่สืบค้น 5 สิงหาคม 2566, สืบค้นจาก <https://www.dasta.or.th/th/article/3105>
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2558). *Community-Based Tourism*. วันที่สืบค้น 2 สิงหาคม 2566, สืบค้นจาก: <https://data.go.th/dataset/10af6d3d-ebc1-4f6b-a948-7ad6edd5b7bc/resource/545b011b-5ea7-48bb-bab6-6d79620ac6d5/download/-community-based-tourism-th.pdf>
- อุณากุล อภิวันสบดี. (2563). *การแบ่งส่วนตลาดนักท่องเที่ยวตามการรับรู้ ความคาดหวังและพฤติกรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชน*. วันที่สืบค้น 2 สิงหาคม 2566, สืบค้นจาก: <https://www.thailandvillageacademy.com/th/22-villages-th/ban-bang-phlap-community-samut-songkhram-th/>
- Thailand Village Academy. (ม.ป.ป.). *ชุมชนบ้านบางพลับ*. วันที่สืบค้น 20 สิงหาคม 2566, สืบค้นจาก: <https://www.thailandvillageacademy.com/th/22-villages-th/ban-bang-phlap-community-samut-songkhram-th/>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย

แบบสัมภาษณ์ (Interview form)

ชื่อโครงการวิจัย: โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม

- คำชี้แจง:** 1. แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน ข้อคำถามอยู่ในขอบข่ายงานวิจัยประเด็นการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนเท่านั้น
2. ใช้สัมภาษณ์กลุ่ม ผู้นำชุมชน ทีมงานบริหารชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเกี่ยวข้องชุมชนตามกำหนดกลุ่มเป้าหมายในโครงการวิจัยเท่านั้น
3. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกเก็บเป็นความลับสำหรับผู้วิจัย ไม่มีการบันทึกภาพ หรือเปิดเผย และไม่มีกระบวนการระบุชื่อหรือตัวตนผู้ถูกให้สัมภาษณ์

ระยะเวลาสัมภาษณ์: 60 นาที

ตอนที่ 1 พื้นฐานข้อมูลการบริหารงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนบ้านบางพลับ

- ข้อ 1 จุดเริ่มต้นของการบริหารงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับ มีความเป็นมาอย่างไร และพื้นฐานอาชีพหลักของคนในชุมชน (ที่ใช้การท่องเที่ยว) คืออะไร
- ข้อ 2 ท่านคิดว่า อัตลักษณ์ หรือเอกลักษณ์ที่สำคัญโดดเด่นของชุมชนบางพลับที่แตกต่างจากชุมชนอื่นคืออะไร และปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมชุมชนบางพลับ
- ข้อ 3 ชุมชนบางพลับ มีกลไก การบริการจัดการ และเทคนิควิธีในการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างไร ที่ทำให้ชุมชนบางพลับประสบผลสำเร็จในด้านการเป็นชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน และได้รับรางวัลมากมาย จากสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- ข้อ 4 ท่านคิดว่า เศรษฐกิจชุมชน และรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนบางพลับในปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง เกิดการกระจายรายได้หรือไม่ และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบางพลับอย่างไร
- ข้อ 5 เมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวหลั่งไหลมาเที่ยวชุมชนในจำนวนมาก ชุมชนบางพลับมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวหรือไม่ และชุมชนมีวิธีการจัดการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างไร

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะด้านความสำเร็จและการเป็นต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ท่านมีข้อเสนอแนะใดสำหรับชุมชนอื่น ที่ต้องการการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้มีการจัดการที่ยั่งยืน และประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกับชุมชนบางพลับ

แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย (focus group)

เครื่องมือวิจัย (ต่อ)

ชื่อโครงการวิจัย: โครงการศึกษาต้นแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจง: 1. แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย ใช้สำหรับการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสรุปข้อคิดเห็น ตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ที่เกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และต้นแบบการบริหารจัดการของชุมชนบางพลับเท่านั้น ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีประเด็นที่กล่าวถึงชุมชนอื่นๆ
2. ข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยจะถูกเก็บเป็นความลับสำหรับผู้วิจัย ไม่มีการบันทึกภาพ หรือเปิดเผย และไม่มีการระบุชื่อหรือตัวตนผู้ถูกให้สัมภาษณ์

ระยะเวลาประชุมกลุ่มย่อย: 90 - 120 นาที

- ข้อ 1 สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับในปัจจุบัน ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
- ข้อ 2 สรุปประเด็น หัวใจหลัก ของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางพลับ ที่ประสบผลสำเร็จ และสามารถเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นๆ ได้
- ข้อ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ภาคผนวก ข ใบรับรองการผ่านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

COA No. 0044/2023
NREC No. 0054/2023

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่าย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
Naresuan University - Network of Research Ethics Committee
99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 เบอร์โทรศัพท์ 05596 8637

เอกสารรับรองโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่าย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากลได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

ชื่อโครงการ	: โครงการศึกษาด้านแบบความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ณ ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม
Study Title	: Successful Community-Based Tourism management: a study of Ban BangPhlap Community in Samut Songkhram
ผู้วิจัยหลัก	: นางสาวนิตินันท์ ศรีสุวรรณ
สังกัดหน่วยงาน	: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
วิธีทบทวน	: แบบเร่งรัด (Expedited Review)
รายงานความก้าวหน้า	: ส่งรายงานความก้าวหน้าอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี หรือส่งรายงานฉบับสมบูรณ์หากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นก่อน 1 ปี

เอกสารรับรอง

1. AF 01-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 28 สิงหาคม 2566
2. AF 02-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 28 สิงหาคม 2566
3. AF 03-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 28 สิงหาคม 2566
4. AF 04-10 เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 30 พฤศจิกายน 2566
5. AF 05-10 เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 30 พฤศจิกายน 2566
6. สรุปโครงการเพื่อพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เวอร์ชัน เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 30 พฤศจิกายน 2566
7. โครงการวิจัย เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 28 สิงหาคม 2566
8. ประวัติผู้วิจัย เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 28 สิงหาคม 2566
9. เครื่องมือการวิจัย เวอร์ชันเวอร์ชัน 1.0 วันที่ 28 สิงหาคม 2566
10. งบประมาณโดยย่อ เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 28 สิงหาคม 2566

ลงนาม

นิตินันท์ ศรีสุวรรณ

(นายแพทย์สมบูรณ์ ต้นสุขสวัสดิ์กุล)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่ายภูมิภาค
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

วันที่รับรอง : 05 มกราคม 2567

วันหมดอายุ : 05 มกราคม 2568

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาว นิตินันท์ ศรีสุวรรณ
ชื่อ นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) MS.NITINAN SRISUWAN
2. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการ
สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มทร.พระนคร
และปฏิบัติงาน หัวหน้างานบุคลากร คณะศิลปศาสตร์
3. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก
  - หน่วยงาน : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
  - สถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก : 86 ถนนพิษณุโลก แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กทม 10300
  - หมายเลขโทรศัพท์มือถือ : 098 8971750
  - E-mail : nitinan.s@rmutp.ac.th
4. ประวัติการศึกษา

2559	ปริญญาเอก Doctor of Prof. Studies (Tourism) CQUniversity Sydney, Australia
2551	ปริญญาโท ศศ.ม. (การจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยนเรศวร
2547	ปริญญาตรี ศ.บ. (การท่องเที่ยว) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)
สาขางานบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
  - 7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย ดังนี้

2564	การพัฒนาระบบเทคโนโลยีไกด์อัจฉริยะในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดสมุทรสงคราม งบประมาณสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
2562	การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองรองจากชุมชนเล็กเชื่อมโยงสู่ชุมชนใหญ่ด้วยสื่อดิจิทัล จังหวัดสมุทรสงคราม งบประมาณสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
2561	แนวทางการอนุรักษ์ขนบดั้งเดิมในพระพุทธศาสนา เมื่อนำมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งบประมาณสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

- 2560 แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการท่องเที่ยวท้องถิ่นเพื่อการต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ณ ตลาดน้ำคลองลัดมะยม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ” โดยทุนสนับสนุนวิจัยโดยงบรายได้ประจำปี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
- 2554 ทศนคติของบุคลากรและนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรือนหมอปพร” โดยทุนสนับสนุนวิจัยโดยงบรายได้ประจำปี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

7.2 ผู้ร่วมวิจัย

- 2566 การจัดการต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดอุทัยธานี
ผู้ร่วมวิจัย (หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ 3) เรื่อง โครงการการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
งบประมาณงบประมาณดาน ววน. ประเภท Fundamental Fund ประจำปีงบประมาณ 2566 (ผ่านหน่วยงาน) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

7.3 ผลงานตีพิมพ์เผยแพร่

นิตินันท์ ศรีสุวรรณ, พรกนก ศรีงาม, และ เจนจิรา บ.ป.สูงเนิน. (2566). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองรองจากชุมชนเล็กเชื่อมโยงสู่ชุมชนใหญ่ด้วยสื่อดิจิทัล จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 6(1), 190-222.

นิตินันท์ ศรีสุวรรณ. (2565). แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการค้าขายในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ณ ตลาดน้ำคลองลัดมะยม กรุงเทพมหานคร. *วารสารละครี*, 6(2), 117-130.